

श्रोत: गोरखापत्र, २०७४/०२/०५

जमरा कुलरियाबाट जलविद्युत् उत्पादन तयारी तीव्र

लक्ष्मीप्रसाद उपाध्याय

राष्ट्रिय गौरवको आयोजना रानी जमरा कुलरिया सिँचाइबाट आयोजनाबाट जलविद्युत् समेत उत्पादन गर्ने तयारी तीव्र भएको छ । जलविद्युत्समेत उत्पादन गर्न जलविद्युत्सम्बन्धी यन्त्र, उपकरणहरू नेपाल भित्रिइसकेका छन् । सिँचाइसहित आयोजनाबाट ४.७ मेगावाट जलविद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य आयोजनाले लिएको छ । आयोजनाका अनुसार जलविद्युत् उत्पादनका लाग्ने धेरै जसो उपकरण तथा सामानहरू भन्सार कार्यालयबाट छुटिसकेका छन् भने केही उपकरण आउने क्रम जारी रहेको छ । दुई महिनाभित्र ती उपकरणहरू जडानको प्रक्रियामा जाने कार्ययोजना आयोजनाले बनाएको छ ।

आयोजनाका प्रमुख सुशीलचन्द्र आचार्यका अनुसार आयोजनाबाट जलविद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ सिँचाइ प्रणाली र विद्युत् गृहका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्य पनि एकैसाथ भइरहेको छ । कर्णाली नदीको पुलभन्दा दक्षिणबाट इन्टेक निर्माण गरिएको छ । इन्टेकदेखि चार किलोमिटर तल मूल नहरमै विद्युत् गृह निर्माण कार्य भइरहेको छ । जलविद्युत् गृहको ठेक्का पाएको ठेकेदार कम्पनीले वर्षा नलाग्दै विद्युत् गृहको जगलगायतका निर्माण कार्य सम्पन्न गरिसक्ने गरी काम अगाडि बढाएको छ । वर्षामा हुन नसक्ने काम मनसुन सुरु नहुँदै सम्पन्न भएमा वर्षामा पनि जलविद्युत् उत्पादनका लागि सामान, उपकरण जोड्ने काममा अप्ठ्यारो नपर्ने र विद्युत् गृहका कार्य नरोकिने बताइएको छ ।

यो आयोजना सरकारको आन्तरिक स्रोत र विश्व बैङ्कको ऋण सहयोगमा निर्माण गर्न थालिएको हो । आयोजनाको पहिलो चरणको कार्य सम्पन्न भइसकेको छ भने दोस्रो चरणका कार्यका लागि विश्व बैङ्कको सञ्चालक समितिले ऋण दिने निर्णय र सरकारले सो ऋण लिने निर्णय पनि गरिसकेको छ ।

दोस्रो चरणका लागि बैङ्कले छ अर्ब ४० करोड ऋण सहयोग गरेको छ । यस चरणमा सरकारले आन्तरिक स्रोतबाट एक अर्ब रुपियाँ र स्थानीयस्तरबाट समुदायबाट ४० करोड रुपियाँ बराबरको सहभागिता जुटाउने प्रतिबद्धता सरकारले गरेको छ । ३८ हजार हेक्टर जमिनमा सिँचाइ पुऱ्याउने लक्ष्यका साथ निर्माण सुरु गरिएको आयोजनाको पहिलो चरणमा कर्णाली नदीमा इन्टेक निर्माण तथा अन्य संरचना निर्माण र तल्लो क्षेत्रमा कल्भर्ट, पुल निर्माण तथा नदी नियन्त्रणका कार्यहरू सम्पन्न भइसकेका छन् । विश्व बैङ्कको दस वर्ष निब्र्याजी ऋण तीन अर्ब ७० करोड रुपियाँ, सरकारको ५० करोड रुपियाँ र स्थानीय तहबाट दस करोड रुपियाँ बराबरको साझेदारीमा पहिलो चरणको कार्य सम्पन्न भएको छ ।

आयोजना प्रमुख आचार्यले भन्नुभयो, हामीले पहिलो चरणका कार्यहरू सम्पन्न गरिसक्यौं, पहिलो चरणमा सम्पन्न गर्नुपर्ने कर्णाली चिसापानीमा मुख्य इन्टेक, तल्लो क्षेत्रमा ११ वटा पुल, ११७ किलोमिटर सडक स्तरोन्नतिको काम सम्पन्न भएको छ । उहाँका अनुसार कर्णाली, मोहना र पथरैया नदीको २३ किलोमिटर नदी नियन्त्रण कार्य पहिलो चरणमा गरिएको छ । जसले गर्दा सयौं बिघा जमिन नदी कटानबाट जोगिएको छ ।

दोस्रो चरणमा तल्लो क्षेत्रमा (जहाँ सिँचाइ हुने) का नहरका विभिन्न संरचना, सातवटा पुल निर्माण, १२० किलोमिटर सडकको स्तरोन्नति, किसानका उत्पादन राख्ने कोल्ड स्टोर निर्माणलगायतका कार्यहरू गर्ने योजना मन्त्रालयले बनाएको छ ।

कर्णाली नदीबाट पराम्परागत रूपमा सिँचाइ प्रणाली सञ्चालन हुँदै आएको रानी, जमरा र कुलरिया सिँचाइ

प्रणालीलाई बृहत् सिँचाइको रूपमा विकास गर्न यो आयोजना सरकारले सुरु गरेको हो । एक सय वर्षभन्दा पहिलदेखि यी तीनवटा पराम्परागत कुलाबाट कैलालीमा सिँचाइ सुविधा सञ्चालन हुँदै आएको छ । वि. सं. १९८५ मा कर्णाली नदीमा आएको ठूलो बाढीले तीनवटै कुलोमा क्षति पुऱ्याएपछि सरकारले एकीकृत सिँचाइ आयोजनाका रूपमा अध्ययन गरेको थियो ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०२/०६

नेपाल-चीन प्रसारण लाइनमा चासो

नेपाल-चीन अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणबारे अध्ययन थाल्न चिनियाँ पक्षले चासो देखाएको छ । चिनियाँ पक्षले संयुक्त रूपमा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार पार्न नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई प्रस्ताव पेस गरिसकेको छ । गत साता प्राप्त पत्रमा संयुक्त रूपमा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार पार्न आग्रह गरिएको प्राधिकरणका प्रबन्ध निर्देशक कुलमान घिसिङले जानकारी दिए । प्रसारण लाइन गल्छीदेखि चीनको सिगात्सेसम्म विस्तार गरिनेछ ।

नेपाल-चीन अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको निर्माणको लागि चीन सरकारका तर्फबाट जिम्मेवारी पाएको ग्रिड कर्पोरसन अफ चाइनाले प्रस्ताव पेस गरेको हो । प्राधिकरणका अनुगमन विभाग प्रमुख कोमल आत्रेयले सकेसम्म प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको आगामी चीन भ्रमणसम्ममा नेपाली पक्षले चिनियाँ पक्षको प्रस्तावबारे अध्ययन सक्ने जानकारी दिए । प्रधानमन्त्री ओलीको चीन भ्रमणको क्रममा प्रसारण लाइन निर्माणका लागि सहमति हुने गरी तयारी थालिएको प्राधिकरणले जनाएको छ । चिनियाँ पक्षको प्रस्तावबारे प्राधिकरण टोलीले अध्ययन गरिरहेको उनले बताए । चिनियाँ पक्षले आफ्नो भूभागमा जति प्रसारण लाइन पर्ने हो त्यसकै आधारमा दुवै देशले खर्च बेहोर्नसमेत प्रस्तावमा उल्लेख गरेको छ ।

प्रस्तावमा उल्लेख भएका कतिपय विषयहरू चिनियाँ पक्षसँग छलफल गरी प्रस्ट धारणा बनाइने आत्रेयले जानकारी दिए । ८ सय किलोमिटर लामो हुने प्रसारण लाइनको ८० किलोमिटर मात्रै नेपाली भूभागमा पर्छ । आफ्नो तर्फको अध्ययन र तयारी सकेर प्रस्तावलाई ऊर्जा मन्त्रालय पठाउने प्राधिकरणले बताएको छ ।

धादिङको गल्छीदेखि सुरु हुने प्रसारण लाइन रसुवागढीसम्म नेपाली भूभागमा पर्छ । यसको दुरी करिब ८० किलोमिटर रहनेछ । प्राधिकरणले यसअघि नै चीनसम्म जोड्ने प्रसारण लाइन निर्माणको लागि नेपाली भूभागको सम्भाव्यता अध्ययन गरिसकेको छ । अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणको लागि चिनियाँ अधिकारीले अघिल्लो वर्ष नेपाल आएर प्राधिकरण र ऊर्जा मन्त्रालयका अधिकारीसँग छलफल गरेका थिए । चिनियाँ पक्षले सुरुमा रसुवागढीदेखि चीनको केरुङसम्म अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन बनाउन प्रस्ताव गरे पनि नेपाली पक्षले यसलाई गल्छीसम्म ल्याउने प्रस्ताव राखेका हुन् ।

चीनसँगको प्रसारण लाइनलाई गल्छीसम्म ल्याउँदा यसलाई भविष्यमा भारतसँगको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसँग जोड्न सजिलो हुने प्राधिकरणको भनाइ छ ।

दोस्रो नेपाल-भारत अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन वुटबलदेखि भारतको गोरखपुरसम्म निर्माण गर्ने तयारी छ । ऊर्जा मन्त्रालयले अबको ४ वर्षभित्र भारत जोड्ने ४०० केभी क्षमताको दोस्रो अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने घोषणा गरेको छ । ऊर्जा मन्त्री वर्षमान पुनले वैशाखको अन्तिम साता गरेको श्वेतपत्रमा ४ वर्षमा भारतसँगको दोस्रो प्रसारण लाइनको काम सक्ने उल्लेख गरिएको छ ।

नेपाल-भारत अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अहिले सञ्चालनमा छ । हाल १३२ केभी क्षमतामा सञ्चालन भइरहेको प्रसारण लाइनलाई ४०० केभी बनाउने काम केही सातामै सकिँदैछ । चीनले सिगात्सेसम्म उच्च

भोल्टेजको प्रसारण लाइन ल्याइपुर्याइसकेको छ । नेपाली पक्षले अन्तरदेशीय प्रसाण लाइनमा तदारुकता देखाए डेढ वर्षभित्र प्रसारण लाइनलाई केरुडसम्म ल्याउन सकिने चिनियाँ पक्षले बताउँदै आएका छन् ।

श्रोत: १२खरी डटकम्, २०१४/०२/०६

रूख कटान नहुँदा सोल करिडोर प्रसारण लाइनमा समस्या

वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग र रूख कटानमा देखिएको समस्याका कारण सोलु करिडोर १३२ केभी प्रसारण लाइन निर्माणको काम समयमै नसकिने भएको छ ।

सो प्रसारण लाइन समयमै नसकिए नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निजी ऊर्जा प्रवर्द्धकलाई वार्षिक रु एक अर्ब ३८ करोड क्षतिपूर्तिबापत तिर्नुपर्नेछ । सोलु खोलामा निजी क्षेत्रका २१७।५ मेगावाट क्षमताका छ वटा जलविद्युत् आयोजना निर्माण भइरहेका छन् । त्यसमध्ये ८२ मेगावाटको तल्लो सोलु र २३।५ मेगावाटको माथिल्लो सोलु आयोजना आगामी नौ महिनाभित्र सम्पन्न हुने चरणमा छन् ।

प्राधिकरण र प्रवर्द्धकबीच भएको विद्युत् खरीद सम्झौता ९पिपिए०अनुसार प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत् जोड्न नसकेमा प्राधिकरणले ४५ प्रतिशत हर्जाना तिर्नुपर्ने व्यवस्था भएकाले पनि प्राधिकरणले प्रसारण लाइन निर्माणलाई गति दिन लागिपरेको हो ।

नेपाल सरकार तथा प्राधिकरणको लगानी र भारतीय आयात निर्यात बैंकको सहूलियतपूर्ण ऋणमा निर्माण भइरहेको आयोजनाको काम सन् २०१९ को मार्चमा मात्रै सकिने अवस्थामा छ । तिङ्ला-ओखलढुंगा-उदयपुर-मिर्चैया सिराहासम्म कूल ९० किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन आयोजनामा ३०३ टावर निर्माण गर्नुपर्नेमा हालसम्म ५० टावरको मात्रै जग हालिएको र पाँच वटा टावर खडा गरिएको आयोजना प्रमुख जनार्दनप्रसाद गौतमले जानकारी दिए ।

प्राधिकरणले सोलु करिडोर प्रसारण लाइन आयोजनाको काम तोकिएकै समयमा सक्न ठेकेदार कम्पनीलाई ताकेता गरेको छ तर ठेकेदार कम्पनीले प्राधिकरणको आग्रहलाई अटेर गर्दै आएको छ । सो प्रसारण लाइन निर्माणको ठेक्का भारतको मोहना इनर्जीले पाएको छ । प्रसारण लाइन निर्माणमा संलग्न ठेकेदार कम्पनीले प्रभावकारी काम नगरेपछि प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ नेतृत्वको टोलीले सोलुखुम्बुको तिङ्लामा निर्माणाधीन १३२ केभी क्षमताको सब-स्टेशन र प्रसारण लाइनको स्थलगत निरीक्षण गरी काम तोकिएकै समयमा सक्न आयोजना व्यवस्थापन, ठेकेदार र परामर्शदाता कम्पनीलाई निर्देशन दिएको छ ।

सोलुमा निर्माणाधीन आयोजनाको विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्न नसकी खेर जाने अवस्था आएको भन्दै प्रवर्द्धकले आपत्ति जनाएपछि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले समस्या समाधान गर्न कार्यकारी निर्देशक घिसिङलाई निर्देशन दिएका थिए । सिराहा र उदयपुरबाट काम शुरु भएको भए पनि धेरैजसो स्थानमा वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा समस्या देखिएको छ ।

ठेकेदार कम्पनी मोहन इनर्जीले यसै वर्षको पुस मसान्तसम्म तिङ्लामा सबस्टेशन बनाइसक्ने प्रतिबद्धता जनाएको भए पनि कामको गति हेर्दा सो समयमा पूरा नहुने देखिएको छ ।

कार्यकारी निर्देशक घिसिङले कामलाई तीव्रता दिन, श्रमिकको संख्या बढाउन निर्देशन दिएका छन् । अहिले सबस्टेशन निर्माणमा ४२ श्रमिक मत्र खटिएकाले ठेकेदार कम्पनीले एक हप्ता भित्रमा श्रमिक संख्या थप गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको आयोजना प्रमुख गौतमले जानकारी दिए । ठेकेदार छनोटका क्रममा नै विवाद भएपछि प्रसारण लाइन निर्माणको काम एक वर्ष पहिलेदेखि मात्रै शुरु भएको हो ।

प्राधिकरणले सोलु करिडोर निर्माणमा ढिलाइ हुने देखेपछि माथिल्लो सोलुको विद्युत् जोड्नका लागि वैकल्पिक व्यवस्थाका रूपमा ओखलढुंगाबाट ३३ केभी प्रसारण लाइन निर्माण र तिङ्लामा ३३ केभी क्षमताको सबस्टेशन

निर्माण भइरहेको छ । सो कार्य आगामी छ महिना भित्रमा सकिने प्राधिकरणका प्रवक्ता एवं व्यापार विभाग प्रमुख प्रवल अधिकारीले बताए । कूल २३.५ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो सोलु आयोजना आगामी पुस मसान्तभित्र सम्पन्न हुनेछ ।

कार्यकारी निर्देशक घिसिङले वन क्षेत्रको समस्या समाधानका लागि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ र वन तथा भूसंरक्षण र वातावरणमन्त्रीलाई आग्रह गर्ने जानकारी गराउँदै नियमित काम गर्न निर्देशन दिएका छन् । प्रसारण लाइन तथा सबस्टेशन तोकिएको समयमा बनाउन नसकेर विद्युत् खेर जाने अवस्था आएमा प्राधिकरणले निजी आयोजनालाई तिर्नुपर्ने हर्जना रकम ठेकेदारबाटै असुल गर्ने चेतावनीसमेत दिइएको छ ।

– रमेश लम्साल (रासस)

श्रोत: अभियान, २०७४/०२/०७

श्वेतपत्रको कार्यान्वयनमा कुलमानको सक्रियता : छिटो प्रसारण लाइन बनाउन सोलु करिडोरमा ताकेता

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले केही समयअघि सार्वजनिक गरेको श्वेतपत्रमा निर्माणाधीन प्रसारण लाइनहरू छिटो सम्पन्न गर्न प्राथमिकता दिने उल्लेख गरिएको छ । प्रसारण लाइन निर्माणमा भइरहेको ढिलाइले सम्बन्धित करिडोरहरूमा उत्पादित विद्युत् खेर जान नदिन त्यसो गर्न लागिएको मन्त्री पुनको भनाइ छ ।

उक्त योजनाको कार्यान्वयन अनुरूप मन्त्री पुनको निर्देशनमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ सोलु करिडोर पुगेका थिए । घिसिङ नेतृत्वको टोलीले सोलुखुम्बुको तिङ्लामा निर्माणाधीन १३२/३३/११ केभी सब-स्टेशन र प्रसारण लाइनको शुक्रवार, शनिवार र आइतवार स्थलगत निरीक्षण गरेको हो । सो क्रममा उनले उक्त करिडोरमा निर्माणाधीन १ सय ३२ केभी प्रसारण लाइनको आयोजना व्यवस्थापन, ठेकेदार र परामर्शदाता कम्पनीलाई समयमै काम सम्पन्न गर्न ताकेता गरेका छन् ।

परेका अप्ठ्यारा हल गर्न सम्बन्धित ठाउँमा कुरा लैजाने आश्वासन दिँदै घिसिङले निर्माणको काम द्रुत गतिमा अघि बढाउन निर्देशन दिएका छन् । 'प्रसारण लाइनमा पर्ने वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग र रुख कटानमा देखिएको समस्या समाधान गरिदिन ऊर्जा र वन मन्त्रीलाई आग्रह गर्छु,' उनले भने, 'तपाईंहरू यहाँको काम राम्रो र छिटो गर्नुहोस् ।' निर्माण प्रगतिको नियमित अनुगमन हुने भन्दै घिसिङले समयमै काम नसकिए आयोजना प्रमुख र ठेकेदार कम्पनीले जिम्मेवारी लिनुपर्ने चेतावनी पनि दिए । 'यदि प्रसारण लाइन तथा सबस्टेशन तोकिएको समयमा बनाउन नसकेर विद्युत् खेर जाने अवस्था सिर्जना भएमा प्राधिकरणले निजी आयोजनालाई तिर्नुपर्ने पेनाल्टी ठेकेदारबाट असुल गर्नेछौं,' घिसिङले भने ।

सुपरसिक्समध्येका २ आयोजना तल्लो सोलु (८२ मेवा) र माथिल्लो सोलु (२३ दशमलव ५ मेवा) यसै करिडोरमा पर्दछन् । उक्त आयोजनाहरू ऊर्जा सङ्कटलाई सम्बोधन गर्ने अवधारणाअनुरूप छनोट भएका ६ मध्येका आयोजना हुन् । उक्त आयोजना निर्माण सम्पन्न हुँदासम्म प्रसारण लाइन तयार नभई विद्युत् खेर गएमा प्राधिकरणले उक्त आयोजनाले कुल विद्युत् बिक्रीबाट गर्ने आम्दानीको ४५ प्रतिशत सम्बन्धित आयोजनालाई पेनाल्टी तिर्नुपर्छ । जसमध्ये माथिल्लो सोलु निर्माणको अन्तिम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । साथै सोही प्रसारण लाइन बन्ने भएपछि सोलु खोलामा निजी क्षेत्रका कुल १ सय १२ मेवा क्षमताका अन्य ४ जलविद्युत् आयोजना पनि निर्माण भइरहेका छन् ।

नेपाल सरकार तथा प्राधिकरणको लगानी र भारतीय एक्जिम बैङ्कको सहलीयत ऋणमा निर्माण भइरहेको उक्त प्रसारण आयोजना सन् २०१९ को मार्चमा सक्ने लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । तिङ्ला-ओखलढुङ्गा-उदयपुर-मिर्चैया (सिराहा) ९० किलोमिटरमा कुल ३ सय ३ टावर निर्माण गर्नुपर्छ । त्यसमध्ये हालसम्म ५० टावरको जग हालिएको छ भने पाँचओटा खडा गरिएको आयोजना प्रमुख जनार्दनप्रसाद गौतमले जानकारी दिए । 'सिराहा र उदयपुरतर्फबाट काम शुरू गरेका छौं,' उनले भने, 'वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेको समस्या तत्काल समाधान भए निर्धारित समयमै काम सकिन्छ ।'

ठेकेदार कम्पनी मोहन इनर्जीले डिसेम्बर २०१८ भित्रमा तिङ्लामा सबस्टेशन बनाइसक्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेको छ । ठेकेदार छनोटमा भएको विवादका कारण आयोजना झण्डै २ वर्ष ढिला शुरू भएको थियो । कार्यकारी निर्देशक घिसिङले कामलाई तीव्रता दिन श्रमिकको सङ्ख्या बढाउन ठेकेदारलाई निर्देशन दिएका छन् ।

प्राधिकरणले सोलु करिडोर निर्माणमा केही ढिलाइ हुने देखेपछि माथिल्लो सोलुको आंशिक विद्युत् जोड्नका लागि अस्थायी वैकल्पिक व्यवस्था गरेको छ । यसअनुरूप ओखलढुङ्गाबाट ३३ केभी प्रसारण लाइन ल्याई तिङ्लामा ३३/११ केभीको सब स्टेशनमा जोड्न लागिएको हो । निर्माणाधीन उक्त प्रसारण लाइन तथा सबस्टेशनको काम ६ महीनाभित्रमा सकिने प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले जानकारी दिए ।

श्रोत: अभियान, २०७४/०२/०७

चीन ठूला जलविद्युत् तथा प्रसारण लाइनमा सहयोग गर्न इच्छुक

चीन नेपालमा ३/३ ठूला जलविद्युत् तथा प्रसारण लाइन परियोजना निर्माणमा सहयोग गर्न इच्छुक रहेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनसँगको भेटमा चीनका लागि नेपाली राजदूत लीलामणि पौडेलले यस्तो जानकारी दिएका हुन् । मन्त्रालयमा आइतवार भएको भेटमा मन्त्री पुन र राजदूत पौडेलबीच नेपाल-चीनबीच विद्युत् विकासका द्विपक्षीय सम्भावित परियोजनाका विषयमा छलफल भएको छ ।

त्यसैगरी, नेपाल र चीनबीच अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण, ऊर्जा विकास समन्वय (इनर्जी को-अपरेसन) लगायतका विषयमा छलफल भएको थियो । मन्त्री पुनले इनर्जी को-अपरेसनमा नेपाल सकारात्मक रहेको भन्दै त्यसको लागि आवश्यक तयारी गर्न राजदूत पौडेललाई आग्रह गरे ।

चीनले नेपालमा निर्माण गरेका, निर्माणाधीन र निर्माणका क्रममा रहेका जलविद्युत् आयोजनाको सङ्ख्या १० ओटा रहेको छ । त्यसैगरी प्रसारण लाइन र सबस्टेशन निर्माणमा समेत चिनियाँ कम्पनीहरूको संलग्नता निकै नै रहेको छ । पछिल्लो एक दशकमा चीनले १ लाख मेगावाट विद्युत् उत्पादन गरिसकेको छ । त्यसैले नेपालले चीनबाट विद्युत् विकाससम्बन्धी प्रविधि तथा सीप भित्र्याउन सक्ने राजदूत पौडेलको भनाइ छ ।

भेटमा राजदूत पौडेलले जलविद्युत् तथा प्रसारण लाइन आयोजनाको विवरण तयार गरेर पठाउन आग्रह गरे । त्यसैगरी, मन्त्री पुनले आयोजना छनोटको लागि छलफल चलिरहेको जानकारी गराए । नेपाल र चीनबीच गल्छी-रसुवागढी-केरुङ ४ सय केभी अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने सहमति भइसकेको छ । यसबारे नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले नेपालतर्फको सम्भाव्यता अध्ययन पनि पूरा गरेको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/०७

चीन जलविद्युत् र प्रसारण लाइनमा सहकार्य गर्न उत्सुक

चीन नेपालको जलविद्युत् र प्रसारण लाइनमा सहकार्य गर्न उत्सुक रहेको चीनका लागि नेपाली राजदूत लिलामणि पौडेलले जानकारी दिएका छन् ।

आइतबार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनसँग सिंहदरबारस्थित ऊर्जा मन्त्रालयमा भएको भेटमा राजदूत पौडेलले सो जानकारी दिएका हुन् । नेपाल-चीनबीच विद्युत् विकासका द्विपक्षीय सम्भावनाका परियोजनाको विषयमा भएको छलफलमा नेपाल र चीनबीच अन्तरदेशीय प्रसारणलाइन निर्माण, ऊर्जा विकास समन्वय (इनर्जी को-अपरेसन) लगायतका विषयमा छलफल भएको थियो । मन्त्री पुनले इनर्जी को-अपरेसनमा नेपाल सकारात्मक रहेको भन्दै त्यसका लागि आवश्यक तयारी गर्न राजदूत पौडेललाई आग्रह गर्नुभएको थियो । चीनले पछिल्लो एक दशकमा १ लाख मेगावाट विद्युत् उत्पादन गरेकाले यसबाट नेपालले प्रविधि तथा सीप भित्र्याउन सक्ने राजदूत पौडेलको भनाइ थियो । चीन नेपालमा ३-३ वटा ठूला जलविद्युत् तथा प्रसारणलाइन परियोजना निर्माणमा सहयोग गर्न इच्छुक रहेको पनि पौडेलले अवगत गराएका थिए । जलविद्युत् तथा प्रसारणलाइन आयोजनाको विवरण तयार गरेर पठाउन पनि राजदूत पौडेलले आग्रह गरेका थिए भने मन्त्री पुनले आयोजना छनोटका लागि छलफल चलि रहेको बताएका थिए ।

नेपाल र चीनबीच गल्छी-रसुवागढी-केरुङ ४ सय केभी अन्तरदेशीय प्रसारणलाइन निर्माण गर्ने सहमति भइसकेको छ । यसबारे नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले नेपालतर्फको सम्भाव्यता अध्ययन पनि पूरा गरेको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/०७

काबेली 'बी वान' अन्तिम चरणमा

दिपक बोहरा

पाँचथर र ताप्लेजुङ जिल्लाको सिमाना भई बग्ने काबेली नदीमा निर्माणाधीन काबेली 'बी वान' जलविद्युत् आयोजनाको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । तीन वर्ष अघिदेखि निर्माण थालिएको आयोजनाको काम अन्तिम चरणमा पुगेको हो ।

पूर्वनिर्धारित समय अवधिमा निर्माणकार्य नसकिए पछि म्याद थप गरी निर्माणकार्य अगाडि बढाइएको हो । हालसम्म ९८ प्रतिशत निर्माणकार्य सम्पन्न भएको निर्माण पक्षले जानकारी दिएको छ । काबेली 'बी वान' जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण अरुण काबेली पावर लिमिटेडले गरिरहेको हो । काबेली 'बी वान' जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणकार्य ३ वर्ष अगाडिबाट सुरु भएको थियो ।

१३२ केभीए विद्युत् प्रसारणलाइन काबेली करिडोरको काम नसकिएपछि जलविद्युत् आयोजना निर्माणको काम प्रभावित भएको आयोजनाका सिभिल हाइड्रोपावर इन्जिनियर माधव भुर्तेलले जानकारी दिए । "माघ महिनामै परीक्षण उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेका थियौं," भुर्तेलले भने, "काबेली करिडोरको प्रसारण लाइनको काम नसकिएपछि उत्पादन गरिएको बिजुली बिक्री गर्न नसकिने भएकाले काममा ढिलाइ गरिएको हो ।

एक वर्षअघि नै मुलुकको विद्युत् प्रणालीमा २५ मेगावाट विद्युत् जोड्ने लक्ष्यका साथ २०७२ वैशाख १० गते आयोजना निर्माणका लागि सम्झौता भएको थियो । सम्झौता भएको पाँच महिनापछि असोजदेखि आयोजना निर्माणको काम सुरु गरिएको थियो । निर्धारित समयमा काम नसकिएपछि आयोजनाले म्याद थप गरी कामअघि बढाएको हो । माघको पहिलो सातामा आयोजनाको सम्पूर्ण काम पूरा गर्ने लक्ष्य रहे पनि अहिलेसम्म निर्माणको काम पूरा भएको छैन ।

विद्युत् प्रसारणलाइन निर्माणको कामले गति नलिँदा यहाँ निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजना प्रभावित भएका हुन् । नेपाल विद्युत् प्राविधिकरणले वैशाख १० गतेभित्रमा प्रसारण लाइनको सम्पूर्ण काम सक्न निर्देशन दिए पनि काम पूरा भएको छैन । पूर्वी पहाडबाट उत्पादन गरिएको विद्युत्लाई केन्द्रीय विद्युत् प्रणालीमा जडान गर्ने उद्देश्यका साथ निर्माण सुरु गरिएको १३२ केभीए विद्युत् प्रसारणलाई काबेली करिडोरको कामले गति नलिएको हो । उक्त प्रसारणलाइन सम्पन्न नभई यहाँ उत्पादन गरिएको विद्युत्लाई मुलुकको विद्युत् प्रणालीमा जडान गर्न नसकिने भएकाले काममा ढिलाइ गरिएको आयोजनाको तर्क छ ।

आयोजनामा सिभिलको काम करिब सकिएको छ । मेकानिकलको काममात्र बाँकी छ । "मेकानिकल अन्तर्गतको होस्टिक सिस्टमको काम पनि अन्तिम चरणमा पुगेको छ । निर्माण पक्षकाअनुसार अबको दुई महिनाभित्रमा आयोजनाको सम्पूर्ण काम पूरा हुनेछ । तर, उत्पादन गरिएको बिजुली बिक्री गर्न नसकिने भएपछि कामलाई स्थगित गर्न कम्पनीमा छलफल भइरहेको कम्पनीले जनाएको छ । पाइपलाइन, ब्यारेज र पावर हाउस निर्माणको सिभिल वर्क सकिएको छ । पावर हाउसमा हाइड्रो मेसिन जडानको काम भइरहेको छ । इन्टेक र बालुवा थिगार्ने पोखरी निर्माणको काम पनि पूरा भएको छ ।

पाँचथरको याडवरक गाँउपालिकामा पर्ने साविकको थर्पु, नागी र अमरपुर गाविस र ताप्लेजुङको साविक थुम्बेदिन, चाक्सिबोटे, साब्लाखु र सिनाम गाविस आसापासमा आयोजनाको निर्माणकार्य भइरहेको छ । थर्पुको दाहाल गाँउबाट पाइपलाइन निर्माण गरिएको छ । ५८० मिटर लामो पाइपलाइन निर्माण गरी नागीको पिपले भन्ने स्थानसम्म

पाइपलाइन विस्तार गरिएको छ । सोही स्थानमा पावर हाउस निर्माण गरिएको छ । चार अर्बको लगानीबाट आयोजनाको निर्माण सुरु गरिएको हो ।

श्रोत: अमियान, २०७४/०२/०७

१० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन, विप्रेषणमा आधारित

अर्थतन्त्रलाई उत्पादनमा रुपान्तरण

सरकारले आगामी १० वर्षभित्र १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने गरी उर्जाको क्षेत्रको विकासका लागि उचित नीति अवलम्बन गर्ने भएको छ । सोमवार सङ्घीय संसदको संयुक्त बैठकमा आगामी आर्थिक वर्ष २०७५/७६ का लागि सरकारले तयार पारेको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दै राष्ट्रपति भण्डारीले सो जानकारी गराएकी हुन् । राष्ट्रपति भण्डारीका अनुसार विप्रेषणमा आधारित अर्थतन्त्रलाई उत्पादनमा रुपान्तरण गरिनुका साथै विप्रेषण आयलाई अनुत्पादक क्षेत्रमा लगानी गर्न दुरुत्साहन तथा उक्त आयलाई निस्क्रिय बनाउन नपाउने नीति सरकारले लिनेछ । सबै नेपालीलाई वित्तीय पहुँच पुर्याई सबै प्रकारका भुक्तानी बैङ्क खातामार्फत अनिवार्य गरिनुका साथै वित्तीय अनुशासनमा कडाई गरिनेछ ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/०२/०७

सोलु करिडोर प्रसारणलाइन समयमै सक्न ताकेता

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले सोलु करिडोर १ सय ३२ केभी प्रसारणलाइन आयोजनाको काम तोकिएकै समयमा सक्न ठेकेदार कम्पनीलाई ताकेता गरेको छ। प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ नेतृत्वको टोलीले सोलुखुम्बुको तिंलामा निर्माणाधीन १३२÷३३÷११ केभी सब-स्टेसन र प्रसारणलाइनको स्थलगत निरीक्षण गरी तोकिएकै समयमा काम सक्न आयोजना व्यवस्थापन, ठेकेदार र परामर्शदाता कम्पनीलाई निर्देशन दिनु भएको हो।

प्राधिकरणले प्रसारणलाइन निर्माणमा ढिलाई गरिदिँदा सोलु खोलामा निर्माणाधीन आयोजनाको विद्युत राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्न नसकी खेर जाने अवस्था आएको सार्वजनिक भएपछि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले समस्या समाधान गर्न घिसिङलाई निर्देशन दिनु भएको थियो। मन्त्रीको निर्देशनपछि घिसिङ, प्रसारण निर्देशनालयका निमित्त उपकार्यकारी निर्देशक बज्रभूषण चौधरी, ग्रिड विभागका निर्देशक रञ्जन चालिसे र विद्युत व्यापार प्रमुख प्रबल अधिकारीको टोली प्रसारणलाइन तथा सबस्टेसन र त्यस क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण अवस्था बुझ्न स्थलगत निरीक्षणमा गएको हो। 'प्रसारण लाइनमा पर्ने वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग र रुख कटानमा देखिएको समस्या समाधान गरिदिन ऊर्जा र वनमन्त्रीलाई म आग्रह गर्छु।

तपाईंहरू साइटमा काम गर्नुहोस्। निर्माण प्रगतिको नियमित अनुगमन हुन्छ, समयमै काम सकिएन भने यसको जिम्मेवारी आयोजना प्रमुख र ठेकेदार कम्पनीले लिनुपर्छ।' कार्यकारी निर्देशक घिसिङले भन्नुभयो।

कार्यकारी निर्देशक घिसिङले ठेकेदार कम्पनीका प्रबन्धकलाई चेतावनी दिँदै भन्नुभयो 'यदि प्रसारणलाइन तथा सबस्टेसन तोकिएको समयमा बनाउन नसकेर विद्युत् खेर जाने अवस्था सिर्जना भएमा प्राधिकरणले निजी आयोजनालाई तिर्नुपर्ने हर्जाना ठेकेदारबाट असुल गर्ने छौं।'

सोलु करिडोरमा प्रसारणलाइन बन्ने भएपछि सोलु खोलामा निजी क्षेत्रका २ सय १७ दशमलव ५ मेगावाटका ६ जलविद्युत् आयोजना निर्माण भइरहेका छन्। त्यसमध्ये ८२ मेगावाटको तल्लो सोलु र २३ दशमलव ५ मेगावाटको माथिल्लो सोलु आयोजनाको निर्माण सम्पन्न हुने अन्तिम चरणमा छन्। आयोजना निर्माण सम्पन्न भए पनि प्रसारणलाइन अभावमा विद्युत् जोड्न नसकेमा प्राधिकरणले ४५ प्रतिशत हर्जाना (पेनाल्टी) तिर्नुपर्ने व्यवस्था विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) मा उल्लेख गरिएको छ। यदि प्रसारणलाइन निर्माण सम्पन्न नभएर उत्पादित विद्युत् खेर जाने अवस्था आएमा त्यसको हर्जाना प्राधिकरणले नभई ठेकेदार कम्पनीलाई तिर्न लगाउने घिसिङको भनाइ छ।

नेपाल सरकार तथा प्राधिकरणको लगानी र भारतीय एक्जिम बँकको सहुलीयत ऋणमा निर्माण भइरहेको आयोजनाको काम सन् २०१९ को मार्चमा सक्ने लक्ष्य राखिएको छ। तिंला-ओखलढुंगा-उदयपुर-मिर्चैया (सिराहा) ९० किलोमिटर प्रसारणलाइन आयोजनाले ३ सय ३ टावर निर्माण गर्नुपर्छ।

त्यसमध्ये हालसम्म ५० टावरको जग हालिएको छ भने पाँचवटा खडा गरिएको आयोजना प्रमुख जनार्दनप्रसाद गौतमले बताउनु भयो। 'अहिले सिराहा र उदयपुरतर्फबाट काम शुरू गरेका छौं। प्रसारणलाइन निर्माणको मुख्य समस्या वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेको छ, यसको समाधान तत्काल गरिदिनुपर्छ।' आयोजना प्रमुख गौतमले भन्नुभयो।

ठेकेदार कम्पनी मोहन इनर्जीले डिसेम्बर २०१८ भित्रमा तिलामा सबस्टेसन बनाइसक्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ। कार्यकारी निर्देशक घिसिडले कामलाई तीव्रता दिन श्रमिकको संख्या बढाउन निर्देशन दिनु भएको छ। अहिले सबस्टेसन निर्माणमा ४२ जनामात्रै श्रमिक खटिएका छन्। ठेकेदार कम्पनीले एक हप्ताभित्रमा श्रमिक संख्या थप गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ। ठेकेदार छनोटमा भएको विवादका कारण आयोजना झण्डै दुई वर्ष ढिला शुरू भएको थियो। टोलीले तल्लो सोलु र माथिल्लो सोलु आयोजनाको पनि स्थलगत निरीक्षण गरेको थियो। तल्लो सोलुको समग्र निर्माण प्रगति करिब ५० र ८५ प्रतिशत रहेको आयोजनाहरूले जनाएका छन्।

प्राधिकरणले सोलु करिडोर निर्माणमा केही ढिलाई हुने देखेपछि माथिल्लो सोलुको विद्युत् जोड्नका लागि अस्थायी वैकल्पिक व्यवस्थाका रूपमा ओखलढुंगाबाट ३३ केभी प्रसारण लाइन निर्माण र तिलामा ३३-११ केभीको सबस्टेसन बनाइरहेको छ। यसको काम ६ महिनाभित्रमा सकिने प्राधिकरणका प्रवक्ता एवम् व्यापार विभाग प्रमुख प्रवल अधिकारीले बताउनुभयो। २३ दशमलव ५ मेगावाटको सोलु आयोजनाले आगामी डिसेम्बरभित्र विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहे पनि स्थलगत निरीक्षणबाट आयोजनालाई काम सक्न अझै एक वर्षभन्दा बढी समय लाग्ने देखिएको छ।

तर, अधिकारीले भने ठेकेदारले सब स्टेशनको काम डिसेम्बर २०१८ भित्र सक्ने प्रतिबद्धता जनाइसकेका कारणे माथिल्लो सोलुको विद्युत् जोड्न समस्या नहुने बताउनुभयो। विद्युत् गृह तयार भएको भए पनि त्यसमा रहने इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण अझै आयोजना स्थलमा पुऱ्याइएको छैन। उपकरण जडान, स्विचयार्ड र करिब ४ किलोमिटर प्रसारण लाइनको निर्माण आयोजनाले अझै शुरू गरेको छैन।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/०८

ऊर्जालाई कम महत्व

भीम गौतम

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले कुल गार्हस्थ उत्पादन (जीडीपी) मा सबैभन्दा योगदान दिने क्षेत्रको रूपमा ऊर्जालाई विकास गर्ने घोषणा गरेपनि सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा यस क्षेत्रलाई कम प्राथमिकता दिइएको छ । राष्ट्रपतिद्वारा सोमबार दुबै सदनमा प्रस्तुत सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा मन्त्रालयले पठाएका एक दर्जनभन्दा बढी कार्यक्रममध्ये तीन बुँदा मात्र समावेश गरिएको छ ।

नीति तथा कार्यक्रममा आउँदो ५ वर्षभित्र उत्पादनका सबै क्षेत्र, सार्वजनिक सेवा र अन्य पूर्वाधारका क्षेत्रमा २४ घण्टा नै विद्युत् आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइने उल्लेख छ ।

१० वर्षभित्र हाल १ सय ४० किलोवाट आवर विद्युत्को खपतलाई १५ सय किलोवाट आवर पुऱ्याउने, सार्वजनिक र निजी क्षेत्रको लगानीबाट साना, मझौला र ठूला जलविद्युत् आयोजना निर्माण गरी ५ वर्षभित्र ५ हजार मेगावाट र दश वर्षभित्र १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन उल्लेख छ ।

यस्तै, सम्भाव्यस्थलहरूमा सौर्य, वायु, भूतापीय ऊर्जा एवं अन्य नवीकरणीय वैकल्पिक ऊर्जाको प्रविधिलाई प्रोत्साहन गरिने उल्लेख गरिएको छ । विद्युत् प्रसारण लाइन निर्माणमा सरकारले अग्रणी भूमिका खेल्ने, पूर्व पश्चिम राजमार्ग र रसुवागढी-काठमाण्डौ-वीरगञ्ज कोरिडोरहरूमा ७६५ केभी क्षमताको प्रसारणलाइन निर्माण गरिने, कर्णाली, गण्डकी र कोशी कोरिडोरमा उच्च क्षमताको प्रसारणलाइन निर्माण गरिने तथा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनहरू विस्तार गरिने नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख छ ।

सरकारले ऊर्जा क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिने अपेक्षा गरिएपनि जलविद्युत् आयोजनाको लागि अत्यावश्यक पुँजी निर्माण, वैदेशिक लगानी आकर्षणका लागि नीति निर्माण, निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन, जलविद्युत्मा सर्वसाधारणको सहभागिता, ठूला ठूला जलाशययुक्त आयोजनाको प्राथमिकता लगायतलाई खासै प्राथमिकता दिएको छैन ।

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था इप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाई समग्रमा नीति तथा कार्यक्रमले ठूला प्रसारण लाइन बनाउन जोड दिनु सकारात्मक भएपनि ऊर्जाको विकासमा निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र पुँजी निर्माणका लागि खासै नीति नआएको बताउँछन् । “जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई आवश्यक पुँजी निर्माणलाई फोकस गरेर नीति आउने आशा गरेका थियौं, तर आएन, निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन दिने गरी पनि आएको छैन,” उनले भने, “समग्र समृद्धिको योजना र लक्ष्य क्रान्तिकारी देखिएपनि कार्यान्वयन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम छलाड मार्ने खालको देखिएन ।

एक वर्षभित्र निजी आवास

भूकम्पपछि क्षतिग्रस्त निजी आवास तीन वर्षभित्र पूरा गर्ने लक्ष्य राखिएपनि त्यो समय पुरा हुँदा हालसम्म ७ लाख ६७ हजार प्रभावितमध्ये १ लाख ५५ हजार घर मात्र निर्माण सम्पन्न भएका छन् । नीति तथा कार्यक्रमले एक वर्षमै सम्पन्न गर्ने जनाएको छ । राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका अनुसार हाल ४ लाख ५८ हजार घरधुरी निर्माणाधीन अवस्थामा छन् । तीन वर्षभित्र धरहरा, काष्ठमण्डप र रानीपोखरीको पुर्ननिर्माण सम्पन्न गर्ने नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख छ ।

श्रोत: अभियान, २०१४/०२/०८

‘अरुण तेस्रोमा कुनै विवाद छैन, बुढीगण्डकी अब अगाडि बढ्छ’

उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइमन्त्री वर्षमान पुन ‘अनन्त’ले लामो समयदेखि विवादित बन्दै आएको बुढीगण्डकी आयोजनाको मुआब्जा तत्काल वितरण गरिने बताएका छन् । मङ्गलवार राजधानीमा आयोजित एक कार्यक्रममा मन्त्री पुनले भने, ‘बुढीगण्डकी विद्युत् आयोजनाको ४ अर्ब मुआब्जा वितरण गरिसकेको अवस्था छ, बाँकी ६ अर्बपनि आगामी आर्थिक वर्ष अघिनै वितरण हुने कुरा जानकारी गराउँदछु ।’ मन्त्री पुनले बुढीगण्डकी आयोजनाको काम यही आर्थिक वर्षभित्रै शुरु हुने बताए ।

उनले अरुण तेस्रो परियोजना लगानी बोर्डले अघि बढाएको पहिलो आयोजना भएकोले समयमै त्यसको निर्माणको काम सम्पन्न हुने पनि ठोकुवा गरे । अरुण तेस्रो निर्माणमा केही समस्या आएको छ अरे भन्ने जिज्ञासामा मन्त्री पुनले भने, ‘कुनैपनि समस्या वा विवाद छैन, मन्त्रालयसमक्ष अहिलेसम्म कुनै पनि समस्या आईपुगेको छैन, केही आयो भनेपनि हामी समाधान गर्न तयार छौं ।’ उनले भने, ‘उर्जा क्षेत्रको विकासमा स्वदेशी तथा विदेशी लगानीकर्तालाई लगानी गर्ने वातावरण सरकारले सिर्जना गर्छ, उर्जामा आधुनिकरण गर्नु आजको आवश्यकता हो ।’ उर्जा क्षेत्रको आधुनिक विकास नै समृद्धिको पहिलो आधार भएको स्पष्ट पार्दै उनले सरकारले अघि सारेको नीति तथा कार्यक्रमले उर्जा क्रान्तिको ढोका खुलेको बताए । उनले भने, ‘सरकारले सार्वजनिक गरेको नीति तथा कार्यक्रममा उर्जा क्षेत्र उच्च प्राथकतामा परेको छ, आगामी १० वर्षभित्र १५ हजार मेघावट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ सरकारले बृहत योजनाहरू यसै वर्षभित्र शुरु गर्ने भएको छ, तीन वर्षमा तीन हजार, ५ वर्षभित्र १० हजार र १० वर्षभित्र १५ हजार मेघावट विद्युत् निर्माण गर्ने लक्ष्य हामीले लिएका छौं ।’ मन्त्री पुनले आधुनिक उर्जाको विकासले आर्थिक समृद्धि मात्रै नभएर रोजगारीको समेत सिर्जना हुने विश्वास दिलाए ।

उर्जामा आधुनिकीकरण गरेर आगामी ३ वर्षभित्र भारतसँगको १८ अर्बको विद्युत् आयातलाई प्रतिस्थापन गर्नेतर्फ उर्जा मन्त्रालय जुटिसकेको पनि उनले बताए । उनले भने, ‘विद्युतीय चुल्हो, विद्युतीय सवारीहरूको खरीदजस्ता कामहरू गर्ने र व्यापार घाटालाई प्रतिस्थापन गर्नेमा सरकारको तयारी रहेको छ, हामी त्यही अनुसार अघि बढिरहेका छौं ।’

श्रोत: नागरीक, २०७४/०२/०९

चिनियाँ लगानीमा याम्बालिङ् विद्युत आयोजना निर्माण हुने

सिन्धुपाल्चोकको जुगल गाउँपालिका वडा नम्बरस्थित याम्बालिङ् खोलामा ७.२७ मेघावाट क्षमताको विद्युत उत्पादनको लागि चाइनिज कम्पनी जोडदिङ इन्टरनेशनल ईन्जिनियरिङ्ग लिमिटेडले लगानी गर्ने सहमतिमा हस्ताक्षर भएको छ।

रिपोर्टर्स क्लबमा याम्बालिङ् हाइड्रोपावर प्रालिले पत्रकार सम्मेलन गरेर उक्त आयोजनाको बारेमा जानकारी दिएको हो। याम्बालिङ् हाइड्रोपावरका अध्यक्ष कमानसिंह लामाले आगामी दुई वर्षभित्र याम्बालिङ् विद्युत आयोजना सम्पन्न हुने जानकारी दिए।

१ अर्ब २० करोडको लागतमा बन्ने उक्त आयोजनासँगै थप ४० मेघावाट विद्युत आयोजना सम्पन्न गर्नेगरी रकम समेत तोकिएको अध्यक्ष लामाले बताए।

उनले भने, 'याम्बालिङ् हाइड्रोपावरले मुलुकको आर्थिक विकास र समृद्धिको अभियानलाई सफल पार्नको लागि साना-साना आयोजना निर्माण गरेरै भएपनि सरकारलाई साथ दिने लक्ष्य लिएको छ, यसै अनुरूप याम्बालिङ् खोलामा सदावहार बग्ने पानीलाई विद्युतमा परिणत गर्ने उद्देश्यका साथ हामी लागेका छौं।' उनका अनुसार यो योजनासँगै थप ४० मेघावाटको निर्माणको लागि समेत समझदारीमा हस्ताक्षर भएको छ, कुललागत ८ अर्ब २० करोड लगानीसहित ९ अर्ब ४० करोड नेपाली रुपैयाँ पहिलो र दोस्रो योजनामा लगानी गर्ने सहमति भएको छ।

अध्यक्ष लामाले उक्त पावर हाउसबाट स्युचयाड नहुने र ३३ के.भी. प्रसारण लाइनमार्फत ६ किमी टाढा रहेको नेपाल विद्युत प्राधिकरणको प्रास्तावित सव-स्टेशन लगेर जोडिने तथा ६ वर्षभित्र लगानी फिर्ता हुने जानकारी गराए।

याम्बालिङ् हाइड्रोपावर निर्माणको लागि स्वदेशी लगानीतर्फ कुमारी बैंकको नेतृत्वमा आयोजना अघि बढाईने जानकारी गराइएको छ।

श्रोत: नागरीक, २०१४/०२/०९

दूधकोसी जलविद्युत् आयोजनाको परीक्षण सुरुड निर्माणको तयारी

दमन राई

खोटाङको रावाबेसी गाउँपालिका र ओखलढुंगाको चिसंखुगढी गाउँपालिकाको सिमामा पर्ने आठ सय मेगावाटको दूधकोसी जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाको परीक्षण सुरुड निर्माणको तयारी गरिएको छ ।

हाल विस्तृत इन्जिनियरिङ डिजाइन, सामाजिक तथा वातावरणीय र सम्भाव्यता अध्ययनका काम भइरहेको आयोजनाको परीक्षण सुरुड निर्माणको तयारी गरिएको हो । रावाबेसी गाउँपालिका-३, लामीडाँडाको रभुवास्थित नकटीडाँडा र चिसंखुगढी गाउँपालिका-६, भदौरेस्थित दोभानडाँडामा परीक्षण सुरुड निर्माणका लागि बिष्फोटसम्बन्धी काम गर्न लागिएको सो कामको जिम्मा लिएका हिमाल कन्सल्टन्सन्-वाइवा इन्फ्राटेक जेभीले जनाएको छ ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणद्वारा सञ्चालित जलविद्युत् आयोजनाभिन्न पर्ने पहराको चट्टानको कडापन जाँचन विष्फोट गर्ने जानकारी आएको रावाबेसी गाउँपालिकाका प्रमुख लिलानाथ निरौलाले बताए । आयोजनास्थलको प्रगतिबारे बुझ्न प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ गत जेठ ५ गते रभुवा आएका थिए । ठेकेदारका प्रतिनिधि भीमबहादुर तामाङका अनुसार जेठ ७ गते सुरु गर्ने भनिएको विष्फोटको काम जेठ १० गते सारिएको छ । ३० महिनामा पूरा गर्ने गरी इटली र जापानको संयुक्त इएलसी इलेक्ट्रोक्वन्सल्ट एसपिए इन एसोसिएसन विथ न्युजेक नामक कम्पनीले २०७३ जेठ १७ गतेदेखि आयोजनाको विस्तृत इन्जिनियरिङ डिजाइन, सामाजिक तथा वातावरणीय र सम्भाव्यता अध्ययनका काम गरिरहेको छ ।

लामीडाँडा विमानस्थलबाट ११ किलोमिटर उत्तरपश्चिममा रहेको रभुवाबजारमा एक सय ६० मिटर अग्लो बाँध हालेर बनाइने जलाशयबाट १३.५ किलोमिटर हेडरेस सुरुडमार्फत पानी खसाएर विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । पौने एक खर्बको लागतमा पूरा हुने आयोजनाबाट वार्षिक एक अर्ब ८० करोड युनिट बिजुली उत्पादन हुने प्राधिकरणले जनाएको छ । एसियाली विकास बैंकको सहयोगमा सन् २०२४ सम्ममा सम्पन्न गर्ने गरी हाल आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखेर छुट्टै विभाग गठन गरी काम भइरहेको जनाइएको छ ।

जापान सरकारको सहयोगमा कोसी बेसिन अध्ययन गुरुयोजना अन्तर्गत २०४२ सालमा पहिचान भएको आयोजनाको काम अघि बढाउन सिफारिस गरिएको थियो । आर्थिक वर्ष ०७५-७६ को मध्यसम्ममा आयोजना निर्माणको टेन्डर आह्वान तथा सम्झौताको काम सकेर आर्थिक वर्ष ०८२-८३ मा सम्पन्न गर्ने गरी ०७६-७७ देखि निर्माणका काम सुरु गरिने प्राधिकरणले जनाएको छ । दूधकोसीबाट सुरुड बनाएर ६ सय मेगावाट र थप प्रविधि प्रयोग गरेर दुई सय मेगावाट गरी आठ सय मेगावाट क्षमताको आयोजना निर्माण गर्ने गरी अध्ययन भइरहेको जनाइएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१४/०२/०९

याम्बालिङ खोलामा चिनियाँ लगानी भित्र्याइँदै

सिन्धुपाल्चोकमा निर्माण हुने ७.२७ मेगावाटको याम्बालिङ खोला जलविद्युत आयोजनामा चीनले लगानी गर्ने भएको छ । आयोजनामा चीनको जोङदिङ इन्टरनेसनल इन्जिनिरियङ कम्पनीले लगानी गर्न लागेको हो । अायाेजना निर्माण गर्न याम्बालिङ हाइड्रो पावर कम्पनी र जोङदिङ इन्टरनेसनलबीच लगानी गर्नेबारे समझदारीपत्र (एमआेयू) मा हस्ताक्षर भएको छ । लगानी जुटिसकेको आयोजना अबको २ वर्षमा पूरा गर्ने लक्ष्य राखिएको कम्पनीका अध्यक्ष कमानसिंह लामाले बताए । आयोजनामा कुमारी बैंकको अगुवाईमा ऋण लगानीको जोहो गरिएको छ । याम्बालिङ खोला पूरा गरेर ४० मेगावाटको अर्को आयोजना निर्माण गर्ने गरी चिनियाँ कम्पनीसँग एकै चोटी लगानी समझदारी भएकाे छ। तर, अायाेजनाकाे नाम खुलाइएकाे छैन । अायाेजना १ अर्ब २० करोड रुपैयाँमा पूरा गर्ने लक्ष्य राखिएकाे छ । ४० मेगावाटको नयाँ आयोजनामा ८ अर्ब २० करोड रुपैयाँ लगानी गर्ने सहमति भएको लामाले बताए । आयोजना पूरा भएर विद्युत उत्पादन सुरु गरेको ६ वर्षपछि लगानी फिर्ता हुने कम्पनीको दाबी छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१४/०२/०९

जलविद्युतगृहले विद्युत उत्पादन बढाउन थाले

हिउँ पग्लिएर खोलामा पानीको सतह बढेपछि जलविद्युत गृहले विद्युत उत्पादन बढाएका छन् । नियमित भइरहेको वर्षा तथा तापक्रम बढेर हिउँ पग्लिँदा नदीको बहाबमा आधारित (आरओआर) जलविद्युत गृहको उत्पादन बढेको हो । १ सय ४४ मेगावाटको कालीगण्डकी 'ए' ले १ सय मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्न थालेको नेपाल विद्युत प्राधिकरणको भार प्रेषण केन्द्र प्रमुख विष्णु श्रेष्ठले बताए । उनका अनुसार वैशाख दोस्रो साता यता नियमित भइरहेको वर्षा तथा हिउँ पग्लिएर जलाशयमा पानीको सतह बढेपछि विद्युत उत्पादन बढ्न थालेको हो । ७०/७० मेगावाटको मर्स्याङ्दी र मध्यमर्स्याङ्दीको उत्पादन पनि बढेको छ । यी दुई विद्युतगृहबाट ६५/६५ मेगावाट विद्युत उत्पादन हुन थालेको प्राधिकरणले जनाएको छ । विद्युतगृहको क्षमता बढ्न थालेसँगै प्राधिकरणले उत्पादन गर्ने विद्युतको परिमाणसमेत बढेको छ । प्रणालीमा आवद्ध १ हजार १ सय ९८ मेगावाटमध्ये प्राधिकरणका विद्युतगृहबाट ४ सय ३४ मेगावाट विद्युत उत्पादन भइरहेको छ । औद्योगिक क्षेत्रलाई लोडसेडिडमुक्त गरेपछि विद्युतको भोल्टेज व्यवस्थापन गर्न कुलेखानी जलाशय नियमित चलेको छ । उद्योगको भोल्टेज सिस्टम स्थिर राख्न दैनिक १४ घण्टा करिब ८ देखि १० मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्ने गरी सञ्चालन गरिएको कुलेखानी पहिलो जलविद्युत केन्द्रका इन्जिनियर उमंग कार्कीले बताए । उनका अनुसार अहिले जलाशयमा पानीको सतह १ हजार ५ सय ६ मिटर छ । नियमित सञ्चालन गर्दा जलाशय दैनिक ६ देखि १० सेन्टिमिटर घटिरहेको छ । खोलामा पानीको सतह बढ्दा निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका जलविद्युत केन्द्रको उत्पादन पनि बढेको छ । एक साताअघि २ सय ३७ मेगावाट उत्पादन गरिरहेकामा यो साता बढेर २ सय ५६ मेगावाट पुगेको छ । जेठ तेस्रो साताबाट अधिकांश विद्युतगृह पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन थाल्ने प्राधिकरणको दाबी छ । आन्तरिक उत्पादन बढेपछि भारतबाट भइरहेको विद्युत आयातको परिमाण पनि घट्ने प्राधिकरणले जनाएको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/०२/०९

तल्लो मोदी जलविद्युत् आयोजना अन्तिम चरणमा

रोशन तिवारी

पवर्तमा निर्माणाधीन २० मेगावाट क्षमताको तल्लो मोदीखोला जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ । असारभित्र विद्युत् उत्पादन थाल्ने तयारी भइरहेको आयोजना प्रमुख पवनकुमार यादवले बताए ।

‘सबैजसो काम पूरा भइसकेको छ,’ आयोजना प्रमुख यादवले भने, ‘अब परीक्षण उत्पादन शुरू गर्छौं ।’

आयोजनाको काम करीब २ प्रतिशत मात्र बाँकी रहेकाले निर्माण सकिएको भन्न मिल्ने यादवले बताए । आयोजनाको ४ हजार २० मिटर टनेलमध्ये करीब ३ हजार ९ सय मिटर कङ्क्रिटिड पूरा भएको छ । त्यस्तै, हेडवक्रसतर्फको काम पनि सकिएको छ । ड्याम क्षेत्रमा वर्षाको बाढी व्यवस्थापनको केही काम बाँकी रहे पनि पावर हाउसतर्फ पठाउने ‘वाटर रन वे’को काम पूरा भएको छ ।

तिलाहारबाट ४ हजार २ सय मिटर लामो सुरुङ हुँदै कुश्माको चुवास्थित परादीमा आयोजनाको पावरहाउस रहनेछ । आयोजनाको पावरहाउसमा टर्बाइन तथा अन्य संरचनाको फिटिङ भइरहेको छ । २०६८ सालदेखि निर्माण थालेको आयोजनालाई काम चाँडो सक्नुपर्ने बाध्यता छ । गतवर्ष असारसम्म सक्ने लक्ष्य भए पनि भूकम्प, नाकाबन्दी जस्ता कारणले ढिलाइ भएको आयोजनाले बताएको छ ।

३ अर्ब ६० करोड रुपैयाँ लागतमा निर्माण सक्ने लक्ष्य भए पनि पटकपटक समय थप्दै जाँदा लागत पनि बढेको छ ।

आयोजनाले २०६८ भदौमा विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरीद सम्झौता गरिसकेको छ । वार्षिक ११ करोड ७०

लाख युनिट विद्युत् उत्पादन गर्ने आयोजनाको लक्ष्य रहेको जनसम्पर्क अधिकृत सुरेन्द्र बेल्लासेले बताए ।

आयोजनामा नेपाल इन्भेष्टमेण्ट बैङ्कसहित ११ वाणिज्य बैङ्क, उद्योगपति पशुपति मुरारका र जलस्रोतविज्ञ ज्ञानेन्द्रलाल प्रधानलगायतको लगानी छ । आयोजनामा ७५ प्रतिशत कर्जा र २५ प्रतिशत स्वपूँजी रहेको बताइएको छ । मोदीखोला हाइड्रोपावर प्रालिले यो आयोजना बनाएको हो ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/०२/०९

‘ऊर्जा क्षेत्र उच्च प्राथमिकतामा’

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले सरकारले सोमबार सार्वजनिक गरेको नीति तथा कार्यक्रमले ऊर्जा क्षेत्रको आधुनिक विकास नै मुलुकको आर्थिक समृद्धिको आधारका रूपमा चित्रण गरेको बताउनुभएको छ।

मंगलबार राजधानीमा आयोजित एक कार्यक्रममा बोल्दै मन्त्री पुनले नीति तथा कार्यक्रममार्फत् सरकारले ऊर्जा क्रान्तिको ढोका खोलेको धारणा राख्नुभयो। ३ वर्षभित्र ३ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने, ५ वर्षभित्र १० हजार मेगावाट उत्पादन गर्ने र १० वर्षभित्र १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने सरकारको लक्ष नीति तथा कार्यक्रममा समेटिएकोमा सरकाले ऊर्जा क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा पारेको उहाँले बताउनुभयो।

केही समयअघि सार्वजनिक भएको श्वेतपत्रमा समावेश भएका विषय समाधानका उपाय र सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा भनिएका सबै विषयहरू कार्यान्वयन हुने बताउनुभयो।

श्रोत: अभियान, २०७४/०२/०९

‘ऊर्जा क्रान्तिका लागि नीति तथा कार्यक्रम सहयोगी’

ऊर्जाक्षेत्रको टिप्पणी

 <p>शैलेन्द्र गुरागाई अध्यक्ष, स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इप्पान)</p> <p>समग्रमा सरकारका नीति तथा कार्यक्रम राम्रा छन् । विगतका वर्षहरूमा पनि नराम्रा थिएनन् । तर, गरिने भनी गरिएका प्रतिबद्धताहरू कार्यान्वयन भएनन् । यसले निजीक्षेत्रले सरकारमाथि विश्वास गर्न सकिने आधार निर्माण भएको छैन । आशा छ, बहुमतको स्थिर सरकारले ल्याएको नीति तथा कार्यक्रम फेरि पनि आश्वासनको खोष्टा नबनोस् ।</p>	 <p>अरविन्दकुमार मिश्र ऊर्जाविज्ञ</p> <p>ठूलूला जलाशययुक्त आयोजनाहरू नआउन्जेलसम्म १, २ वर्षपछि नै हिउँदको अभाव कायम रहनुका साथै वर्षातको विद्युत् के गर्ने भन्ने चुनौती छ । यो चुनौतीलाई अनन्तकालसम्म लम्ब्याउनु हुन्न । त्यसका लागि सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा जलाशययुक्त आयोजनाको विकासको कुरा विशेष प्राथमिकताका साथ आउनुपर्छ । तर, उल्लेखसम्म पनि भएन । त्यसैगरी ७ सय ६५ केभी प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने कुरा पनि प्राविधिक अध्ययन नगरी हतारमा आएको छ ।</p>
--	---

सरकारको नीति तथा कार्यक्रम ऊर्जा क्रान्तिका लागि सहयोगी रहेको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले बताएका छन् । मङ्गलवार राजधानीमा आयोजित कार्यक्रममा उनले यस्तो भनेका हुन् । ऊर्जाक्षेत्रको आधुनिक विकास नै समृद्धिको पहिलो आधार भएकाले मन्त्री पुनले त्यसको ढोका नीति तथा कार्यक्रमले खोलेको उल्लेख गरे ।

‘नीति तथा कार्यक्रममा ऊर्जाक्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकता दिइएको छ,’ उनले भने, ‘आगामी १० वर्षभित्र १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्नुका साथै खपत १३ गुणाले वृद्धि गर्नेजस्ता बृहत् योजना लिइएका छन् ।’ उनले राजनीतिक स्थिरता आएकाले श्वेतपत्र र नीति तथा कार्यक्रममा भनिएका सबै कुरा अक्षरशः कार्यान्वयन हुने आश्वासन दिए ।

ऊर्जामा आधुनिकीकरण गरेर आगामी ३ वर्षभित्र भारतसँगको रु. १८ अर्बको विद्युत् आयातलाई प्रतिस्थापन गर्नेतर्फ ऊर्जा मन्त्रालय जुटिसकेको पनि उनले जानकारी दिए । सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहयोगमा समृद्धि प्राप्त गर्ने कुरामा सबै एकजुट भएर लाग्नुपर्ने उनले बताए ।

झोलामा खोला राखेर बस्ने प्रवृत्तिको अन्त्य हुन्छ त ? भनेर सोधिएको प्रश्नमा मन्त्री पुनले भने, ‘हरेक योजनाको प्रगति विवरणका आधारमा नयाँ लाइसेन्स दिने र सरकारको निगरानीमा राखेर आयोजनाहरू सञ्चालन गर्ने मन्त्रालयको रणनीति रहेकाले अब त्यस्तो प्रवृत्तिको अन्त्य हुन्छ ।’

उनले विद्युत् चुहावटलाई रोक्न सरकार लागिरेको पनि बताए । ‘विशेषगरी सिँचाइको समयमा ‘हुक’ गरेर बोरिड गर्ने प्रचलनलाई अन्त्य गर्न सोलारका माध्यमबाट सिँचाइको प्रबन्ध गरिनेछ,’ उनले भने, ‘साथै विद्युत् चोरी गर्नेलाई कडा कारबाहीको रणनीति मन्त्रालयले लिएको छ ।’

मन्त्री पुनले बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना (१२०० मेवा)को मुआब्जाअन्तर्गतको रू. ४ अर्ब वितरण गरिसकेको र रू. ६ अर्ब आगामी आर्थिक वर्षअघि नै वितरण हुने जानकारी दिए ।
उनले ऊर्जाक्षेत्रको विकासमा स्वदेशी तथा विदेशी लगानीकर्तालाई लगानीमैत्री वातावरण निर्माण गरिने पनि प्रतिबद्धता व्यक्त गरे ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/०९

‘अरुण तेस्रो आयोजनामा कुनै विवाद छैन, बूढीगण्डकी अब अगाडि बढ्छ’

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले ऊर्जा क्षेत्रको आधुनिक विकास नै समृद्धिको पहिलो आधार भएको स्पष्ट पारेका छन् । सरकारले अघि सारेको नीति तथा कार्यक्रमले ऊर्जा क्रान्तिको ढोका खुलेको उनले बताए । रिपोर्टर्स क्लब नेपालले मंगलबार आयोजना गरेको साक्षात्कारमा बोल्दै मन्त्री पुनले यस्तो बताएका हुन् । उनले भने, “सरकारले सार्वजनिक गरेको नीति तथा कार्यक्रममा ऊर्जा क्षेत्र उच्च प्राथकतामा परेको छ, आगामी १० वर्षभित्र १५ हजार मेघावट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ सरकारले बृहत् योजना यसै वर्षभित्र सुरु गर्ने भएको छ, तीन वर्षमा तीन हजार, ५ वर्षभित्र १० हजार र १० वर्षभित्र १५ हजार मेघावट विद्युत् निर्माण गर्ने लक्ष्य हामीले लिएका छौं ।”

मन्त्री पुनले आधुनिक ऊर्जाको विकासले आर्थिक समृद्धि मात्रै नभएर रोजगारीको समेत सिर्जना हुने विश्वास दिलाए । उनले भने, “श्वेतपत्र र नीति तथा कार्यक्रममा भनिएका सबै कुरा अक्षरशः कार्यान्वयन हुन्छन्, पहिलेको जस्तो अस्थिर राजनीतिक अवस्था अहिले छैन, काम गर्ने समय मिलेन भन्ने अवस्था पनि छैन, २०७५ सालबाट आर्थिक समृद्धि र विकासको वर्ष सुरु भएको छ, यसलाई नै समृद्धिको आधार वर्षको रूपमा गणना गर्नु अनुरोध गर्दछु ।”

ऊर्जामा आधुनिकीकरण गरेर आगामी ३ वर्षभित्र भारतसँगको १८ अर्बको विद्युत् आयातलाई प्रतिस्थापन गर्नेतर्फ उर्जा मन्त्रालय जुटिसकेको पनि उनले बताए । उनले थपे, “विद्युतीय चुलो, विद्युतीय सवारीहरूको खरिदजस्ता काम गर्ने र ब्यापार घाटालाई प्रतिस्थापन गर्नेमा सरकारको तयारी रहेको छ, हामी त्यही अनुसार अघि बढिरहेका छौं ।”

सडक, कृषि र ऊर्जा लगायतका क्षेत्रलाई सरकारले विशेष प्राथमिकताको रूपमा अघि सारेको जनाए । उनले भने, “अझै पनि दुई तिहाइ जनता कृषिमा निर्भर छन्, आधुनिक ऊर्जाको विकास, आधुनिक सिँचाइ र आधुनिक कृषि प्राणालीको विकासले मात्रै कृषकहरूको जीवनमा परिवर्तन आउँछ, यसै वर्षमा तमोर, सुनकोसी, कालिगण्डकी, नौमुरेजस्ता बहुउद्देश्यीय जलविद्युत् आयोजना सुरु हुँदैछन्, त्यस्तै भेरी डाईभर्सन निर्माणको काम अन्तिमतिर पुगेको छ, ऊर्जा क्षेत्रको विकासमा जनताको लगानी आवश्यक छ, समृद्धिको मालिक जनता आफै हो ।”

खोला झोलामा बोक्ने प्रवृत्ति अन्त्य हुन्छ त ? भनेर पत्रकारले सोधेको प्रश्नको जवाफमा मन्त्री पुनले भने, “हरेक योजनाको प्रगति विवरणका आधार लाइसेन्स दिने र सरकारको निगरानीमा राखेर आयोजनाहरू सञ्चालन गर्ने मन्त्रालयको रणनीति हो, खोला झोलामा बोकेर हिँड्ने दिन गइसके, त्यस्ता बिचौलियालाई समाजबाटै विस्थापित गर्नुपर्छ, सरकारले काम गर्नेलाई सम्मान गर्ने र काम नगर्ने, लाइसेन्सको धम्की दिने, योजनाहरू होल्ड गर्ने प्रवृत्तिका मानिसलाई छोड्दैनौं, यस्ता महत्वपूर्ण आयोजनामा बिचौलीयाहरूको चलखेल पूर्णरूपमा बन्द हुनेछ ।”

ऊर्जामन्त्री पुनले विद्युत् चुहावट रोक्नका लागि सरकार लागि रहेको पनि जनाए । उनले भने, “विशेषगरी सिँचाइको समयमा ‘हुक’ गरेर बोरिड गर्ने, विद्युत् चोरी गर्ने काम हुन्छ, त्यसको अन्त्य गर्न सरकारले ऊर्जा मन्त्रालयअन्तर्गत सोलार वितरण गर्ने र चोरी गर्नेलाई कारबाही गर्ने गरिरहेको छ, समूहमा सोलार वितरण गरेर सिँचाइ गर्ने वातावरण निर्माण गर्ने र यस्ता गलत प्रवृत्तिको अन्त्य गर्नेमा सरकार लागि रहेको छ ।”

मन्त्री पुनले लामो समयदेखि विवादित बन्दै आएको बुढीगण्डकी आयोजनाको मुआब्जा तत्काल वितरण गरिने आश्वासन दिएका छन् । अरुण तेस्रो निर्माणमा केही समस्या आएको छ अरे नि भनेर पत्रकारले सोधेको अर्को

प्रश्नको जवाफमा मन्त्री पुनले भने, “कुनै पनि समस्या वा विवाद छैन, मन्त्रालयसमक्ष अहिलेसम्म कुनै पनि समस्या आइपुगेको छैन, केही आयो भने पनि हामी समाधान गर्न तयार छौं ।” उनले अरुण तेस्रो परियोजना लगानी बोर्डले अघि बढाएको पहिलो आयोजना भएकोले समयमै निर्माणको काम सम्पन्न हुने पनि ठोकुवा गरे ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०२/०९

विद्युत् नियमन आयोग गठन भएन

ऐन बनेको लामो समय भए पनि विद्युत् नियमन आयोग गठन भएको छैन । बृहत् जिम्मेवारी परिकल्पना गरिएको अधिकार सम्पन्न आयोगको विनियमावली लामो समयदेखि कानुन मन्त्रालयमा छलफलमै अल्झिएको छ । विद्युत् उत्पादन, प्रसारण, वितरण र व्यापारलाई सरल र व्यवस्थित गर्न विद्युत् नियमन आयोगसम्बन्धी ऐन संसदले पारित गरी राजपत्रमा प्रकाशित भइसकेको छ । भदौ १९ गते राजपत्रमा प्रकाशित ऐनको आधारमा तयार पारिएको विनियमावली छलफलको चरणमा रहेको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले जानकारी दिए । गत साउन अन्तिम साता संसदले आयोग गठनसम्बन्धी विधेयक पारित गरेको हो ।

ऐनअन्तर्गत रहेर तयार पारिएको विनियमावलीमा अर्थ मन्त्रालयको राय लिएपछि कानुन मन्त्रालय पठाइएको थियो । कानुन मन्त्रालयबाट पास भएपछि आयोग गठनको प्रस्ताव मन्त्रपरिषद्मा लैजाने मन्त्रालयको तयारी छ । ‘अबको केही दिनमै कानुन मन्त्रालयबाट विनियमावली पारित भएर आउँछ,’ ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता घिमिरेले भने, ‘लगत्तै मन्त्रपरिषद्मा लगेर आयोग गठनको प्रक्रिया सुरु गर्छौं ।’ आयोगलाई विद्युत् खरिद बिक्रीको दर र महसुल निर्धारण गर्ने अधिकार रहनेछ । यसअघि विद्युत् खरिदबिक्री दर नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्धारण गर्दै आएको छ । अहिले प्राधिकरण सरकारी आयोजनाको निर्माणकर्ता, विद्युत् खरिदकर्ता र वितरण तीनै जिम्मेवारी निर्वाह निकाय हो । आयोगको गठनपछि प्राधिकरणको केही जिम्मेवारी घट्नेछ ।

‘विद्युत् खरिद बिक्रीको थोक बजार स्थापना नभएसम्म वितरण अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति र उत्पादन अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा व्यापार अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा सरकारले स्थापना गरेको संगठित संस्थाबीच हुने विद्युत् खरिद बिक्री दर र प्रक्रिया निर्धारण गर्ने,’ आयोगको अधिकार उल्लेख गर्दै ऐनमा भनिएको छ ।

आयोगले राष्ट्रिय विद्युत् प्रणालीको गुणस्तर तथा सुरक्षास्तर कायम राख्न आवश्यक मापदण्ड बनाई लागू गर्ने, विद्युत् प्रणाली सञ्चालकको दायित्व निर्धारण गरी कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने, उत्पादित विद्युत् खरिद बिक्री गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिहरूबीच विद्युत् खरिद सम्झौता गर्न सहमति दिने, विद्युत् मूल्यको लागत न्यूनतम बनाउन आवश्यक उपायको पहिचान गरी लागू गराउनेजस्ता काम पनि गर्नुपर्नेछ । आयोगले विद्युत्को उत्पादन, प्रसारण, वितरण वा व्यापारसम्बन्धी व्यवस्थालाई भरपर्दो र प्रभावकारी बनाउन गर्नुपर्ने नीतिगत सुधारका सम्बन्धमा सरकारलाई सुझाव दिने प्रावधानसमेत ऐनमा उल्लेख छ ।

ऐनले आयोगलाई विद्युत्को माग र आपूर्तिमा सन्तुलन कायम राख्न, विद्युत् महसुल नियमन गर्न, विद्युत् उपभोक्ताको हक र हित संरक्षण गर्न, विद्युत्को बजारलाई प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन तथा विद्युत् सेवालाई भरपर्दो बनाउने जिम्मेवारी पनि परिकल्पना गरेको छ । आयोगमा अध्यक्ष र ४ सदस्य रहने प्रावधान ऐनमा उल्लेख छ । ऐनले आयोगका पदाधिकारीको योग्यता पनि तोकेको छ । ‘राजपत्रांकित विशिष्ट श्रेणीको पदमा रही काम गरेको वा अर्थशास्त्र, वाणिज्य, व्यवस्थापन, लेखा, कानुन वा इन्जिनियरिङ विषयमा कम्तीमा स्नातकोत्तर तहको शैक्षिक उपाधि हासिल गरी त्यस्तो विषयसम्बन्धी क्षेत्रमा कम्तीमा बीस वर्ष कार्य अनुभव भएको’ व्यक्ति अध्यक्षमा नियुक्त हुन सक्ने प्रावधान ऐनमा छ ।

श्रोत: १२खरी इटकम्, २०१४/०२/०९

एक अर्ब ४० करोड लगानीमा जलविद्युत् केन्द्र निर्माण हुने

सिन्धुपाल्चोकको याम्बालिङ खोलामा निर्माण हुन लागेको जलविद्युत् केन्द्रमा चिनियाँ कम्पनी जोडदिङ इन्टरनेशनल इन्जिनियरिङ कम्पनीले लगानी गर्ने भएको छ । सिन्धुपाल्चोकको जुगल गाउँपालिकामा निर्माण हुन लागेको ७ दशमलव २७ मेगावाट क्षमताको जलविद्युत् केन्द्र निर्माण हुन लागेको हो । याम्बालिङ हाइड्रोपावर प्रालिले बुधबार यहाँ पत्रकार सम्मेलन गरी आगामी दुई वर्षभित्र याम्बालिङ जलविद्युत् आयोजना सम्पन्न हुने जानकारी दियो ।

प्रालिका अध्यक्ष कमानसिंह लामाले रु एक अर्ब ४० करोड लगानीमा जलविद्युत् केन्द्र निर्माणका लागि सम्झौता भएको बताए । “शुरुमा ७ दशमलव २७ मेगावाट जलविद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेपनि आगामी दिनमा ४० मेगावाट उत्पादन गर्ने गरी सम्झौता भएको छ,” उनले भने ।

चालीस मेगावाट जलविद्युत् उत्पादनका लागि रु नौ अर्ब ४० करोड लाग्ने अध्यक्ष लामाले बताए । उनले याम्बालिङ हाइड्रोपावर प्रालिले मुलुकको आर्थिक विकास र समृद्धिको अभियानलाई सफल पार्न स-साना आयोजना निर्माण गरेरै भए पनि सरकारलाई साथ दिने लक्ष्य लिएको बताए । “याम्बालिङ खोलामा सदाबहार बग्ने पानीलाई विद्युत्मा परिणत गर्ने उद्देश्यका साथ जलविद्युत् उत्पादन गर्न लागेका हौं,” उनले भने । जलविद्युत् उत्पादन भएको विद्युत् गृहबाट ३३ केबी प्रसारण लाइनमार्फत छ किलोमिटर टाढा रहेको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको प्रस्तावित सवस्टेशनमा लगेर जोड्ने योजना रहेको छ । रासस

श्रोत: उर्जा खबर, २०१४/०२/०९

पश्चिम सेती दोस्रो पटक खारेज हुँदै, प्रतिस्पर्धाबाट निर्माण गर्ने निष्कर्ष

समयमा काम नगरेपछि सरकारले ७ सय ५० मेगावाटको पश्चिम सेती जलाशय जलविद्युत आयोजनामा चिनियाँ कम्पनीसँगको समझदारी (एमओयू) खारेज गर्ने भएको छ । प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालयका सचिवको संयोजकत्वमा गठित समितिको अध्ययन प्रतिवेदनका आधारमा आयोजना खारेज गर्ने भएको हो । खारेज गरी सरकारको बास्केटमा ल्याएर सरकार आफैँ वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धामा निर्माण गर्ने सरकारको निष्कर्ष छ । समितिले बुधबार अध्ययन प्रतिवेदन टुंगो लगाएकाले केही दिनभित्र बस्ने बोर्डको सञ्चालक समिति बैठकमा पेस गर्ने जनाइएको छ । समितिले अध्ययनको निष्कर्षमा आयोजना निर्माण गर्ने दुई विकल्प पेस गरेको छ । पहिलो, चिनियाँ कम्पनीसँगको एमओयू खारेज गरी संघ वा संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा आफैँ वा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धामा निर्माण गर्ने भनिएको छ । दोस्रो, हालको क्षमता संशोधन गरी ५ सय ५० देखि ६ सय २० मेगावाट कायम गर्ने र एक पटक चिनियाँ कम्पनीलाई नै निर्माणको आग्रह गर्ने उल्लेख छ । यद्यपि, अन्तिम निष्कर्षमा पहिलो विकल्पअनुसार नै आयोजना निर्माण गर्नुपर्नेमा जोड दिइएको छ । पछिल्ला वर्षमा नदीमा पानीको बहाव घट्दै गएकोले ७ सय ५० मेगावाटमै आयोजना निर्माण गर्न नसकिने चिनियाँ कम्पनीको निष्कर्ष थियो । बोर्डको समन्वयमा अघि बढाइएको आयोजनाको ६ वर्षसम्म तात्त्विक प्रगति भएको छैन । लामो समयदेखि एकपछि अर्को सर्त तेस्र्याउँदै आएको चिनियाँ थ्रि-गोर्जेजको सहायक कम्पनी सिडब्लूई इन्भेष्टमेन्ट कर्पोरेशनले यसअघि नै सरकारको सर्तमा काम गर्न नसक्ने संकेत दिइसकेको थियो । केही दिनअघि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान मन्त्री पुन र प्रदेश ७ का मुख्य मन्त्री त्रिलोचन भट्टबीच संघ र प्रदेशको समन्वयमा आयोजना निर्माण गर्नेबारे छलफल भएको छ । सुदूरपश्चिम सरोकार मञ्चले पनि आयोजना निर्माणमा प्रदेशको स्वामित्व जोडिनुपर्ने धारणा राख्दै आएको छ ।

सरकारले लामो तयारी तथा गृहकार्यपछि गत वर्ष तय गरेको विद्युत खरिद दरमा चिनियाँ कम्पनी सहमत छैन । सरकारले जलाशय आयोजनाको खरिद दर बर्खामा प्रतियुनिट ७.१० रुपैयाँ र हिउँदमा प्रतियुनिट १२.४० रुपैयाँ तय गरेको छ । कम्पनीले यो दरमा आयोजना सम्भाव्य नहुने तर्क राखेको थियो । विद्युत खरिद दर, विदेशी मुद्रा विनिमयको जोखिम, आयोजनाबाट प्राप्त हुने प्रतिफल (रिटर्न अन इक्विटी-आरओई) लगायत विषयमा चिनियाँ कम्पनी असन्तुष्ट छ । तर, के गर्दा आयोजना अघि बढाउन सजिलो हुन्छ भन्ने पक्ष कम्पनीले नराखेपछि सरकार खारेजीको निर्णयमा पुगेको हो । सरकारले १७ प्रतिशतभन्दा बढी प्रतिफल लिन नपाउने सीमा तोकेको छ । विद्युत खरिद दर, विदेशी विनिमय जोखिमलगायत विषय प्राधिकरणसँगको संयुक्त कम्पनी बनाएपछि गर्न सकिन्छ । तर, कम्पनी यसबारे तत्कालै स्पष्ट हुनुपर्ने अडानमा थियो । तत्कालीन राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्ष स्वर्णिम वाग्लेको संयोजकत्वको समितिले यसअघि नै कम्पनीलाई ९० दिन समय राखेर आफ्नो धारणा राख्ने मौका दिने निर्णय गरिसकेको थियो । सरकारको विद्यमान सर्त, नीति नियम, निर्देशिका र कार्यविधिभित्र आयोजना निर्माण गर्न सक्ने वा नसक्नेमा कम्पनी स्पष्ट हुनुपर्ने आयोगको धारणा थियो । १७ वर्ष अष्टे«लियाको स्नोई माउन्टेन इन्जिनियरिङ कम्पनी (स्मेक) ले होल्ड गरेको आयोजना २०६८ सालमा गोकर्ण विष्ट ऊर्जा मन्त्री हुँदा खारेज भएको थियो । त्यसपछि बिनाप्रतिस्पर्धा चिनियाँ कम्पनीलाई दिइएको आयोजना फेरि ६ वर्षपछि खारेज गरिँदैछ । सरकारको अदूरदर्शी वा हचुवा नीतिले आयोजना निर्माण प्रक्रिया थालेको २३ वर्ष खेर गएको छ । अब पनि हचुवामै दिने गल्ती गरे आयोजना निर्माण नहुने प्रस्ट देखिन्छ । यसर्थ, केपी शर्मा ओली सरकारले ऊर्जा

मन्त्रालयबाटै सरकार आफैं वा प्रतिस्पर्धामा आयोजना निर्माण गर्ने समितिको निचोड कार्यान्वयन गर्नु उपयुक्त हुनेछ । लगानी बोर्ड सञ्चालक समितिको २९औं बैठकले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालयका भौतिक पूर्वाधार हेर्ने सचिव महेन्द्रमान गुरुङको संयोजकत्वमा समिति गठन गरी एक महिनाभित्र सुझावसहित प्रतिवेदन पेस गर्ने निर्णय गरेको थियो । समितिमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सहसचिव दिनेशकुमार घिमिरे, ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव हरि बस्याल, नेपाल विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ सम्मिलित छन् । यस्तै, बोर्डका सहसचिव मधुप्रसाद भेटुवाल र सिडिइ सुनिल पौडेल पनि समिति सदस्य छन् ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/०२/१०

जलविद्युत सुविधामा सधैं ढाँट्छ सरकार, भ्याट फिर्ता दिन छुट्ट्याएको ५७ करोड खर्च भएन

समयमै विद्युत उत्पादन गरी केन्द्रीय प्रणालीमा जोड्ने प्रवर्द्धकलाई भ्याट फिर्ता तथा पोस्टेड दर दिने गरी छुट्ट्याइएको ५७ करोड रुपैयाँभन्दा बढी बजेट खर्च भएको छैन । सरकारको बेवास्ता तथा अर्थ मन्त्रालयको लापरबाहीले उक्त रकम खर्च नभएको हो । सरकारले चालू आर्थिक वर्षको बजेटमा प्रतिमेगावाट ५० लाख रुपैयाँ भ्याट अनुदान दिन ५० करोड र पोस्टेड दर (बर्खामा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँ र हिउँदमा ८.४० रुपैयाँ) दिन १५ करोड रुपैयाँ छुट्ट्याएको छ । आर्थिक वर्ष सकिन करिब २ महिना हुँदासम्म अधिकांश रकम खर्च हुन नसकेको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले जानकारी दिएको छ । पुरानो दर (बर्खामा प्रतियुनिट ३ रुपैयाँ र हिउँदमा ७ रुपैयाँ) मा पिपिए गरेर आयोजना निर्माण गरिरहेका प्रवर्द्धकलाई नयाँ दर दिने घोषणा गरिएको थियो । यसैगरी, सरकारले आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को बजेट तथा कार्यक्रममा २०७९/८० सम्म विद्युत उत्पादन गर्ने प्रवर्द्धकलाई प्रतिमेगावाट ५० लाख रुपैयाँ अनुदान दिने घोषणा गरेको थियो । कुनै प्रवर्द्धकले आव २०७४/७५ भित्र आयोजना पूरा गरे उनीहरूलाई उक्त अनुदानमा १० प्रतिशत थपेर दिने घोषणा छ । घोषणा भएदेखि भ्याट अनुदान र पोस्टेड दर दिन बजेट विनियोजन गर्ने गरिएको छ । तर, अर्थ मन्त्रालयले रकम अभाव भन्दै निकास नदिँदा योजना नै अलपत्र परेको छ । उता घोषणा गरेको सुविधा नपाउँदा जलविद्युत प्रवर्द्धक निराश बनेका छन् । सरकारले घोषणा गरेको सुविधा नदिएको भन्दै केही प्रवर्द्धक सर्वोच्च तथा उच्च अदालत धाउन थालेका छन् । लमजुङमा ५ मेगावाटको सिउरी खोला निर्माण गरेको सिउरी खोला हाइड्रो पावरले कम्पनीले मुद्दा जितेर करिब ८ करोड रुपैयाँ सुविधा लिएको छ । दोलखामा २.४ मेगावाटको जिरी खोला निर्माण गरेको बोजिनी कम्पनीले उच्च अदालत पाटनमा भ्याट अनुदान र पोस्टेड दर माग्दै मुद्दा दायर गरेको थियो । कम्पनीले दायर गरेको मुद्दाको सुनुवाई गर्दै अदालतले सरकारका नाममा मंगलबार देखाऊ आदेश जारी गरेको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१४/०२/१०

माथिल्लो भोटेकोसी पुनर्निर्माणमा ढिलाई

बाढी, पहिरो र विनाशकारी भूकम्पले थलिएको ४५ मेगावाटको माथिल्लो भोटेकोसी जलविद्युत आयोजनाको पुनर्निर्माण अझै सुरु हुन सकेको छैन । २०७१ साल साउनको जुरे पहिरो, २०७२ साल वैशाखको भूकम्प र २०७३ सालमा भोटेकोसी नदीमा आएको बाढीले आयोजनाको मुख्य संरचनामा ठूलो क्षति पुगेकाले पुनर्निर्माणमा पनि ढिलाई भएको हो । क्षतिग्रस्त सिभिल संरचनाको पुनर्निर्माण गर्न चिनियाँ ठेकेदार सिनो हाइड्रो परिचालन गरिएको भोटेकोसी पावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बिक्रम स्थापितले बताए । उनका अनुसार सिनो हाइड्रोले संरचना स्थलमा खसेका ढुङ्गा तथा माटो हटाउने काम गरिरहेको छ । 'सबै संरचना पहिरो, बाढी र भूकम्पले क्षतिग्रस्त छन्,' उनले ऊर्जा खबरसँग भने, 'बाँध, गेट, डिसेन्डर बेसिन (पानी थिग्याउने पोखरी) को पर्खाल, र विद्युतगृह पुनर्निर्माण गर्नुपर्छ ।' क्षतिग्रस्त बाँधको एक तिहाइ हिस्सा भत्काएर नयाँ बनाउनुपर्ने भएको छ । ढुङ्गा, माटोको सरसफाईपछि आयोजनाको पुनर्निर्माण सुरु हुने कम्पनीले जनाएको छ । २०७६ मंसिरभित्र पुनर्निर्माण पूरा गरेर विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्य छ । आयोजना पुनर्निर्माण गर्न ७ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान छ । २०७१ साल यता पटक पटक प्राकृतिक प्रकोपको मारमा परेको भोटेकोसीको विद्युत उत्पादन बन्द हुँदा ८ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढीको आम्दानी गुमेको छ । पुनर्निर्माण पूरा गरेर विद्युत उत्पादन सुरु हुने अवधिसम्म थप ५ अर्ब रुपैयाँबराबरको नोकसानी थपिने कम्पनीले जनाएको छ । सरकारले विद्युत ऐन जारी गरेपछि निजी क्षेत्रलाई निर्माण गर्न दिएको भोटेकोसी दोस्रो जलविद्युत आयोजना हो । आयोजनाका लागि ४५ वर्ष अनुमतिपत्र जारी भएको छ । विद्युत खरिद गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरणले अमेरिकी डलरमा विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेको छ । जुरे पहिरोको मार २०७१ साल साउन १७ गते सिन्धुपाल्चोकको जुरेमा गएको पहिरोले भोटेकोसी नदी थुनिएपछि विद्युत प्रवाह हुने प्रसारण लाइनको ४ वटा टावर ढलेको थियो । यही कारण पहिलो पटक आयोजनाको उत्पादन रोकिएको थियो । यति बेला १ सय ७२ दिन उत्पादन रोकियो । प्रसारण लाइन तयार भए पनि स्थानीयले सेयर माग गर्दै आन्दोलन गरेपछि लामो समय उत्पादन सुरु हुन सकेन । स्थानीयसँग सहमति गरेर सुचारु गरेको ३ महिना नपुग्दै भूकम्पले पुर्याएको क्षतिले बन्द भोटेकोसी त्यस यता बन्द छ । भूकम्पको क्षति जुरे पहिरोमा जोगिएको भोटेकोसीको विद्युतगृह २०७२ साल वैशाख १२ र २९ गते आएको विनाशकारी भूकम्पले ध्वस्त पार्यो । भूकम्पले पेनस्टक पाइप फुटेर पानी छिर्दा विद्युतगृहमा क्षति पुगेको थियो । सम्पूर्ण क्षति मूल्याङ्कन गरेर ५ महिनामा आयोजनाको पुनर्निर्माण सुरु गरियो । करिब ८० प्रतिशत पुनर्निर्माण पूरा भएपछि २०७३ असार २१ गते भोटेकोसी नदीमा आएको बाढीले पुनः ठूलो क्षति गर्यो । बाढीको क्षति भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त आयोजनाको ८० प्रतिशत पुनर्निर्माण सकिएपछि भोटेकोसी नदीमा आएको भीषण बाढीले आयोजना पूर्णरूपमा ध्वस्त भएको छ । बाढीले आयोजनाका सबै संरचनामा क्षति पुग्दा प्रवृद्धकलाई साढे २ अर्ब रुपैयाँ नोकसानी भएको छ । बाढीले बाँध, डिसेन्डर बेसिनको पर्खालमा क्षति पुर्याउँदा बाँधको दायाँतर्फबाट नदी धार परिवर्तन गरेको छ । पटक पटक प्राकृतिक प्रकोपको मारमा परेको भोटेकोसीको पुनर्निर्माण पुनः सुरु गर्न लागिएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०१४/०२/१०

पनौती जलविद्युत केन्द्रलाई शैक्षिक ग्राम बनाइने

काभ्रेको खोपासीस्थित २.४ मेगावाटको ऐतिहासिक पनौती जलविद्युत केन्द्रलाई शैक्षिक ग्रामको रूपमा विकास गरिने भएको छ । नेपाल विद्युत प्राधिकरण र काठमाडौं विश्व विद्यालयले जलविद्युत केन्द्रलाई शैक्षिक तथा अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा विकास गर्न लागेका हुन् । प्राधिकरण र विश्वविद्यालयबीच जलविद्युत केन्द्रलाई शैक्षिक तथा अनुसन्धान केन्द्र बनाउन समझदारी (एमओयू) भएको छ । समझदारीमा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र विश्व विद्यालयका उपकुलपति रामकण्ठ मकाजू श्रेष्ठले हस्ताक्षर गरेका छन् । यो समझदारी १० वर्षका लागि गरिएको छ । हस्ताक्षरपछि समझदारी बिहीबारबाट कार्यान्वयन भएको छ । समझदारी अनुसार विश्वविद्यालयले प्राधिकरणलाई वित्तीय भार नपर्ने गरी जलविद्युत केन्द्रको सट्टीकरण तथा खाली ठाउँमा नयाँ संरचना निर्माण गर्न सक्नेछ । विश्व विद्यालयले अहिलेको उत्पादन क्षमता नघट्ने गरी संरचनाको निर्माण तथा प्रयोग गर्नुपर्नेछ । टर्बाइन, जेनेरेटर, नहरलगायत संरचनाको सुदृढीकरण विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा गर्ने समझदारीमा उल्लेख छ । विश्वविद्यालयले सिभिल, मेकानिकल र इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ विषयमा स्नातक, स्नातकोत्तर, विद्यावारिधि गर्ने विद्यार्थीका लागि शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न खाली जग्गा तथा संरचनाको प्रयोग गर्न पाउनेछ । जलविद्युत केन्द्र सञ्चालनको काम प्राधिकरणले आफैले गर्नेछ । समझदारीपछि प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले विश्व विद्यालयसँगको सहकार्यले जलविद्युत केन्द्रको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन हुने बताए । विश्व विद्यालयको रेखदेखमा प्राधिकरणको सम्पत्ति संरक्षण हुने बताउँदै उनले सुख्खायाम उत्पादन बढाउन पानी पम्प गर्ने प्रविधिसहितको संरचना निर्माण गर्ने बताए । उपकुलपति श्रेष्ठले विद्युतगृहलाई विश्वविद्यालयले ज्ञान र सीप आर्जन गर्ने थलोको रूपमा विकास गर्ने प्रतिबद्धता जनाए । प्राधिकरणले फर्पिङ, सुन्दरीजललगायत ऐतिहासिक महत्वका जलविद्युत केन्द्रलाई शैक्षिक प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न दिने तयारी गरेको छ । नेपालको पहिलो विद्युतगृह फर्पिङलाई त्रिभुवन विश्वविद्यालयलाई दिने तयारी भइरहेको प्राधिकरणले जनाएको छ । सरकार र तत्कालीन सोभियत संघको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा पनौती जलविद्युत केन्द्र निर्माण गरिएको थियो । यो जलविद्युत केन्द्र २०२२ असार ३१ बाट सञ्चालनमा आएको थियो । यो जलविद्युत केन्द्रबाट हाल वार्षिक २६ लाख ३० हजार युनिट विद्युत उत्पादन भइरहेको छ ।

Read more at: <http://www.urjakhobar.com/archives/11213>

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/१०

कहिले बन्ला तमोर मेवा जल विद्युत् ?

तमोर मेवा जलविद्युत् आयोजना क्षमता १०१ मेगावाटबाट बढाएर १२८ मेगावाट बनाइएपछि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनका लागि सार्वजनिक सुनुवाइ गर्न आएको स्पार्क हाइड्रोइलेक्ट्रिक कम्पनी लिमिटेडलाई स्थानीयले दर्जनौं प्रश्न सोधे ।

आयोजना प्रभावित क्षेत्रअन्तर्गत दोभान केन्द्रमा आयोजित कार्यक्रममा फुडलिड नगरपालिका-१ का दीलिप बरालले भने, “आश्वासनमात्रै दिने र यसरी सम्पर्कविहीन हुने ? १२ वर्षसम्ममा आयोजनाको काम कहाँ पुग्यो ?” यस्तै, मेरिङ्देन गाउँपालिका-२ का भक्त कार्कीले भने, “आश्वासन मात्र लिएर नआउनुहोस्, फिल्डमा देखिनेगरी काम लिएर आउनुहोस् ।” २०६२ सालमै आएको कम्पनी १२ वर्षपछि पुनः सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्न आएको भन्दै स्थानीय असन्तुष्ट बनेका हुन् ।

प्रत्युत्तरमा स्पार्क सञ्चालक समिति अध्यक्ष भानेन्द्र लिम्बुले आफूले अन्याय नगरेको सरकारबाट आफू अन्यायमा परेको सुनाए । उनले भने, “आयोजनाको काम द्रव्यको बेला परेकाले ठूलै खर्च गरेर काम गर्यो । तर, सरकारले लाइसेन्समा खेलवाड गर्दा कानुनी लडाइँ लड्न समय लागेर ढिलो भएको हो ।” सरकारद्वारा विभिन्न वहानामा आफूहरू हेपिए पनि प्रक्रिया पुराएर काम गरेकाले ढिलै भए पनि काम गर्ने अवसर पाएकाले अब दुक्कसँग काम अगाडि बढाउने लिम्बूले बताए । अबको सार्वजनिक सुनुवाइ नै अन्तिम भएको बताउँदै अध्यक्ष लिम्बूले थपे, “यो अन्तिम सार्वजनिक सुनुवाइ हो । अब प्रतिवेदन सरकारलाई बुझाएर निर्माणको अनुमति माग्छौं र निर्माणको हिउँददेखि काम थाल्छौं ।”

झोलामा खोला बोकने हो भने आफूहरूसामु नआउन दबाव दिएपछि लिम्बूले समुदायलाई आफू अन्तिम पटक आएको बताए । उनले आगामी हिउँददेखि नै काम थाल्ने प्रतिबद्धता पनि जनाए । प्रतिबद्धतापछि मात्रै स्थानीयले सार्वजनिक सुनुवाइ गर्न अनुमति दिएका थिए । सुरुवातमा कार्यक्रमस्थल निर्माणमै अवरোধ गरेका थिए ।

सार्वजनिक सुनुवाइको क्रममा सुरुडमार्गमार्फत् विद्युत् उत्पादन गर्ने कम्पनीको तयारीबाट स्थानीयले आफूहरूको भविष्यसँग जोडेर जिज्ञासासमेत राखेका थिए । घरजग्गा जोखिमको सवालदेखि खानेपानीका मुहानसम्मका विषयमा कुरा उठाए । वातावरणविद् नारायणप्रसाद खनालले सुरुड माटोमा नबन्ने त्यो भित्रको चट्टानमा मात्रै खनिने भएकाले त्यसले असर नपर्ने बताए । यदी असर परे त्यसको क्षतीपूर्ति कम्पनीले नै दिने विश्वास विश्वास दिलाए । ठूलो आयोजना भएकाले पूर्ण रूपमा अध्ययन नगरी आयोजना सञ्चालन नगरिने उनले प्रष्ट पारे । रोजगारीसँग सम्बन्धित प्रश्नबारे दक्षता अनुसार नै सबै स्थानीयको प्रयोग हुने आश्वासन दिएका छन ।

स्पार्कले २२ अर्बको लागतमा विद्युत् उत्पादन गर्ने बताएको छ । नेपाल सरकारको उर्जा मन्त्रालयअन्तर्गत रहेको जलविद्युत् लगानी तथा विकास संस्था लिमिटेड र गोरक्ष हाइड्रोपावर प्रालिलाई साझेदार संस्थाको रूपमा लिएको छ । सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममा गोरक्षका प्रतिनिधिहरू उपस्थित थिए । भानेन्द्रका अनुसार जलविद्युत् लगानी संस्थाले ३० गोरक्षले ३० स्पार्कले १५ प्रतिशत प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाले १० र देशभरीका सर्वसाधारणले १० प्रतिशत सेयर लगानी गर्ने प्रावधान तोकिएको छ ।

मेवाखोलाको पानी श्रीगंगाबाट फुडलिड नगरपालिका २ को हान्द्रुडमा ल्याएर खसाउने र त्यहाँबाट फुडलिडको आगेदिनमा झारेर विद्युत् उत्पादन गर्ने योजना रहेको छ । पूरै सुरुडमार्गमार्फत पानी प्रवाह गर्ने कम्पनीले जनाएको

छ । दुवैतिर गरी करिब नौ किलोमिटर सुरुडमार्ग निर्माण गरिने छ । मैवाखोलातर्फ ४ र तमोर नदीतर्फ ५ किलोमिटर सुरुड खत्रे योजना कम्पनीको छ । यो आयोजना फुडलिड नगरपालिकाका २, ३ र ९ नं. वडा र मेरिडदेन गाउँपालिकाका २ र ३ तथा आठराइ त्रिबेणी गाउँपालिका १, २ र ३ र मिक्वाखोलाको २, ३, ४ र ५ नम्बर वडा प्रभावित क्षेत्रको रूपमा रहेका छन् ।

-देवराज गुरुङ

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०१४/०२/१०

लोडसेडिड हटेपछि विद्युत् उत्पादनमा वृद्धि

शिव दुवाडी

मुलुक लोडसेडिडमुक्त भएसँगै विद्युत् उत्पादनमा पनि वृद्धि हुन थालेको छ । गर्मी बढेसँगै हिउँ पग्लिएर खोलामा पानीको सतह बढ्नुका साथै पछिल्लो समय वर्षा पनि भइरहेकाले त्यसबाट समेत नदीमा पानीको सतह बढेकाले विद्युत् उत्पादनमा सकारात्मक प्रभाव परेको हो ।

जेठ तेस्रो साताबाट अधिकांश विद्युत् गृह पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन थाल्ने प्राधिकरणको दाबी छ । आन्तरिक उत्पादन बढेपछि भारतबाट भइरहेको विद्युत् आयातको परिमाण पनि घट्ने प्राधिकरणले जनाएको छ ।

भार प्रेषण केन्द्र प्रमुख विष्णु श्रेष्ठले पछिल्लो समयमा विद्युत् उत्पादन बढ्न थालेको बताए । उनका अनुसार नियमित भइरहेको वर्षा तथा तापक्रम बढेर हिउँ पग्लिँदा नदीको बहावमा आधारित (आरओआर) जलविद्युत् गृहको उत्पादन बढेको हो । १४४ मेगावाटको कालीगण्डकी 'ए' ले १ सय मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न थालेको श्रेष्ठले बताए । उनका अनुसार वैशाख दोस्रो साता यता नियमित भइरहेको वर्षा तथा हिउँ पग्लिएर जलाशयमा पानीको सतह बढेपछि विद्युत् उत्पादन बढ्न थालेको हो ।

उनका अनुसार मस्याङ्दी तथा मध्यमस्याङ्दी जलविद्युत् आयोजनाको उत्पादन पनि बढेको छ । यी दुई विद्युत् गृहबाट ६५-६५ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुन थालेको प्राधिकरणले जनाएको छ । विद्युत् गृहको क्षमता बढ्न थालेसँगै प्राधिकरणले उत्पादन गर्ने विद्युत्को परिमाणसमेत बढेको छ ।

प्रणालीमा आबद्ध १ हजार १९८ मेगावाटमध्ये प्राधिकरणका विद्युत् गृहबाट ४३४ मेगावाट विद्युत् उत्पादन भइरहेको छ । औद्योगिक क्षेत्रलाई लोडसेडिडमुक्त गरेपछि विद्युत्को भोल्टेज व्यवस्थापन गर्न कुलेखानी जलाशय नियमित चलेको छ । पछिल्लो समयमा हिमनदीमा पानीको मात्रा पनि बढ्दै गएपछि रन अफ दि रिभर प्रणालीका जलविद्युत् आयोजनाको १० देखि १५ प्रतिशत विद्युत् उत्पादनमा वृद्धि भएको छ । उद्योगको भोल्टेज सिस्टम स्थिर राख्न दैनिक १४ घण्टा करिब ८ देखि १० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने गरी सञ्चालन गरिएको छ । कुलेखानी पहिलो जलविद्युत् केन्द्रका इन्जिनियर उमंग कार्कीका अनुसार अहिले जलाशयमा पानीको सतह १ हजार ५०६ मिटर छ । नियमित सञ्चालन गर्दा जलाशय दैनिक ६ देखि १० सेन्टिमिटर घटिरहेको छ । खोलामा पानीको सतह बढ्दा निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका जलविद्युत् केन्द्रको उत्पादन पनि बढेको छ । एक साताअघि २३७ मेगावाट उत्पादन गरिरहेकामा यो साता बढेर २५६ मेगावाट पुगेको छ ।

आन्तरिक उत्पादन बढेपछि भारतबाट भइरहेको विद्युत् आयातको परिमाण घट्ने

सरकारले गत १ जेठबाट मुलुकभरका सम्पूर्ण औद्योगिक क्षेत्र लोडसेडिडमुक्त गरेको छ । यसअघि घरायसी प्रयोगमा मात्रै लोडसेडिडमुक्त हुँदै आएकोमा हाल सबै औद्योगिक क्षेत्रको समेत लोडसेडिड हटाइएको हो । घरेलु उपभोक्ताका लागि गत वर्षदेखि लोडसेडिडको अन्त्य भए पनि सरकारी औद्योगिक क्षेत्रबाहेक अन्य औद्योगिक क्षेत्रमा अझै लोडसेडिड भइरहेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले माग र आपूर्तिबीचको व्यवस्थापन मिलाएर लोडसेडिड पूर्ण रूपले हटाइएको बताए । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयको नेतृत्व सम्हाले लगत्तै मन्त्री पुनले प्राविधिक रूपमा सम्भव भएका सबै विकल्पको प्रयोग र परीक्षण गरेर विद्यमान विद्युत् आपूर्तिको व्यवस्थापन गर्दै देशको लोडसेडिड हटाउने काममा लाग्न निर्देशन दिएका थिए ।

भार सम्प्रेषण केन्द्रका प्रमुख श्रेष्ठले भने, 'पछिल्लो छोटो समयमा प्राविधिक क्षेत्रमा थुप्रै सुधार तथा मर्मत सम्भारका कार्य सम्पन्न गर्न सक्यौं । जसले गर्दा विद्यमान विद्युत् आपूर्तिबाट नै लोडसेडिङ हटाउन सफलता मिलेको हो ।'

पिकिङ प्रोजेक्टका रूपमा रहेको ३० मेगावाटको चमेलिया जलविद्युत् आयोजना यही हिउँदमा आएको छ । सरकारको लोडसेडिङ हटाउने महत्वाकांक्षी प्रयासलाई यो वर्ष मौसमले पनि साथ दिएको छ । गत वर्षको भन्दा कुलेखानी जलाशयमा यो वर्ष अझै पानी बढी भण्डारण रहेको छ । गत वर्ष १६ वैशाखमा तथ्यांक हेर्दा कुलेखानी जलाशयमा १ हजार ५०५ मिटर पानी भण्डारण थियो भने यो वर्ष झन्डै चार मिटर बढी १ हजार ५ सय नौ मिटर पानी मौजुदा रहेको छ । यसले गर्दा अझै आवश्यकताअनुसार कुलेखानी चलाउन सकिने अवस्था छ ।

श्रोत: १२खरी, २०७४/०२/०९

प्रसारण लाइन निर्माणबारे छलफल

ऊर्जा, सिँचाइ तथा जलस्रोतमन्त्री वर्षमान पुन र नेपालका लागि अमेरिकी राजदूत अलाइना बी टेप्लिजबीच नेपालको ऊर्जा क्षेत्रको विकास र विस्तारका बारेमा छलफल भएको छ ।

ऊर्जा मन्त्रालयमा बिहीबार भएको शिष्टाचार भेटवार्तामा मन्त्री पुनले अमेरिकाको सहयोगमा सञ्चालित मिलिनियम च्यालेन्ज कर्पोरेशनसँग सम्बन्धित कार्यक्रम समयभित्र पूरा गर्ने तयारी मन्त्रालयले गरेको बताउँदै त्यसका लागि सरकारका तर्फबाट कुनै समस्या नपर्ने धारणासमेत राखे । अमेरिकाले अगाडि बढाएको नमूना परियोजनाका रूपमा विकास गरेर अघि बढाउने सरकारको तयारी रहेको जानकारीसमेत उनले दिए ।

मन्त्री पुनले अमेरिकी लगानीकर्तालाई नेपालको ऊर्जा क्षेत्रमा लगानीका लागि वातावरण बनाइदिन आग्रह गरे । अमेरिकी सहयोगमा रातोमाटे-दमौली, दमौली-बुटवल, बुटवल-हेटौँडा र रातोमाटेदेखि लप्सीफेदीसम्म ४०० केभी प्रसारण लाइन निर्माण हुनेछ । त्यसैगरी बुटवलदेखि सुनौलीसम्म अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनसमेत निर्माण गर्ने समझदारी भइसकेको छ । सो अवसमार नेपालको विकास र ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी गर्ने विषयमा छलफल भएको थियो । रासस

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०१४/०२/०९

लोडसेडिड हटेपछि विद्युत् उत्पादनमा वृद्धि

शिव दुवाडी

मुलुक लोडसेडिडमुक्त भएसँगै विद्युत् उत्पादनमा पनि वृद्धि हुन थालेको छ । गर्मी बढेसँगै हिउँ पग्लिएर खोलामा पानीको सतह बढ्नुका साथै पछिल्लो समय वर्षा पनि भइरहेकाले त्यसबाट समेत नदीमा पानीको सतह बढेकाले विद्युत् उत्पादनमा सकारात्मक प्रभाव परेको हो ।

जेठ तेस्रो साताबाट अधिकांश विद्युत् गृह पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुन थाल्ने प्राधिकरणको दाबी छ । आन्तरिक उत्पादन बढेपछि भारतबाट भइरहेको विद्युत् आयातको परिमाण पनि घट्ने प्राधिकरणले जनाएको छ ।

भार प्रेषण केन्द्र प्रमुख विष्णु श्रेष्ठले पछिल्लो समयमा विद्युत् उत्पादन बढ्न थालेको बताए । उनका अनुसार नियमित भइरहेको वर्षा तथा तापक्रम बढेर हिउँ पग्लिँदा नदीको बहावमा आधारित (आरओआर) जलविद्युत् गृहको उत्पादन बढेको हो । १४४ मेगावाटको कालीगण्डकी 'ए' ले १ सय मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न थालेको श्रेष्ठले बताए । उनका अनुसार वैशाख दोस्रो साता यता नियमित भइरहेको वर्षा तथा हिउँ पग्लिएर जलाशयमा पानीको सतह बढेपछि विद्युत् उत्पादन बढ्न थालेको हो ।

उनका अनुसार मस्याङ्दी तथा मध्यमस्याङ्दी जलविद्युत् आयोजनाको उत्पादन पनि बढेको छ । यी दुई विद्युत् गृहबाट ६५-६५ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुन थालेको प्राधिकरणले जनाएको छ । विद्युत् गृहको क्षमता बढ्न थालेसँगै प्राधिकरणले उत्पादन गर्ने विद्युत्को परिमाणसमेत बढेको छ ।

प्रणालीमा आबद्ध १ हजार १९८ मेगावाटमध्ये प्राधिकरणका विद्युत् गृहबाट ४३४ मेगावाट विद्युत् उत्पादन भइरहेको छ । औद्योगिक क्षेत्रलाई लोडसेडिडमुक्त गरेपछि विद्युत्को भोल्टेज व्यवस्थापन गर्न कुलेखानी जलाशय नियमित चलेको छ । पछिल्लो समयमा हिमनदीमा पानीको मात्रा पनि बढ्दै गएपछि रन अफ दि रिभर प्रणालीका जलविद्युत् आयोजनाको १० देखि १५ प्रतिशत विद्युत् उत्पादनमा वृद्धि भएको छ । उद्योगको भोल्टेज सिस्टम स्थिर राख्न दैनिक १४ घण्टा करिब ८ देखि १० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने गरी सञ्चालन गरिएको छ । कुलेखानी पहिलो जलविद्युत् केन्द्रका इन्जिनियर उमंग कार्कीका अनुसार अहिले जलाशयमा पानीको सतह १ हजार ५०६ मिटर छ । नियमित सञ्चालन गर्दा जलाशय दैनिक ६ देखि १० सेन्टिमिटर घटिरहेको छ । खोलामा पानीको सतह बढ्दा निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका जलविद्युत् केन्द्रको उत्पादन पनि बढेको छ । एक साताअघि २३७ मेगावाट उत्पादन गरिरहेकामा यो साता बढेर २५६ मेगावाट पुगेको छ ।

आन्तरिक उत्पादन बढेपछि भारतबाट भइरहेको विद्युत् आयातको परिमाण घट्ने

सरकारले गत १ जेठबाट मुलुकभरका सम्पूर्ण औद्योगिक क्षेत्र लोडसेडिडमुक्त गरेको छ । यसअघि घरायसी प्रयोगमा मात्रै लोडसेडिडमुक्त हुँदै आएकोमा हाल सबै औद्योगिक क्षेत्रको समेत लोडसेडिड हटाइएको हो । घरेलु उपभोक्ताका लागि गत वर्षदेखि लोडसेडिडको अन्त्य भए पनि सरकारी औद्योगिक क्षेत्रबाहेक अन्य औद्योगिक क्षेत्रमा अझै लोडसेडिड भइरहेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले माग र आपूर्तिबीचको व्यवस्थापन मिलाएर लोडसेडिड पूर्ण रूपले हटाइएको बताए । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयको नेतृत्व सम्हाले लगत्तै मन्त्री पुनले प्राविधिक रूपमा सम्भव भएका सबै विकल्पको प्रयोग र परीक्षण गरेर विद्यमान विद्युत् आपूर्तिको व्यवस्थापन गर्दै देशको लोडसेडिड हटाउने काममा लाग्न निर्देशन दिएका थिए ।

भार सम्प्रेषण केन्द्रका प्रमुख श्रेष्ठले भने, 'पछिल्लो छोटो समयमा प्राविधिक क्षेत्रमा थुप्रै सुधार तथा मर्मत सम्भारका कार्य सम्पन्न गर्न सक्यौं । जसले गर्दा विद्यमान विद्युत् आपूर्तिबाट नै लोडसेडिङ हटाउन सफलता मिलेको हो ।'

पिकिङ प्रोजेक्टका रूपमा रहेको ३० मेगावाटको चमेलिया जलविद्युत् आयोजना यही हिउँदमा आएको छ । सरकारको लोडसेडिङ हटाउने महत्वाकांक्षी प्रयासलाई यो वर्ष मौसमले पनि साथ दिएको छ । गत वर्षको भन्दा कुलेखानी जलाशयमा यो वर्ष अझै पानी बढी भण्डारण रहेको छ । गत वर्ष १६ वैशाखमा तथ्यांक हेर्दा कुलेखानी जलाशयमा १ हजार ५०५ मिटर पानी भण्डारण थियो भने यो वर्ष झन्डै चार मिटर बढी १ हजार ५ सय नौ मिटर पानी मौजुदा रहेको छ । यसले गर्दा अझै आवश्यकताअनुसार कुलेखानी चलाउन सकिने अवस्था छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१४/०२/१०

ऊर्जा मन्त्रालय-लगानी बोर्ड विवाद झनै चुलियो

विष्णु बेल्वासे

लगानी बोर्डले पाँच सय मेगावाटभन्दा माथिका जलविद्युत् आयोजनाको फाइल बुझाउन चैत १५ को समय सीमा दिएकामा ऊर्जा मन्त्रालयले अटेरी गरेको छ । बोर्डले आयोजनाको फाइल बुझाउन पत्राचार गरेको दुई महिनाभन्दा बढी भइसकेको छ ।

लगानी बोर्डले चैत १ गते पाँच सय मेगावाटभन्दा माथिका जलविद्युत् आयोजनाको सम्पूर्ण काम आफैले गर्ने भन्दै ऊर्जा मन्त्रालयसँग सबै आयोजनाको फाइल मागेको थियो । फाइल मागेको ६६ दिन हुँदासम्म मन्त्रालयले बोर्डलाई लिखित जानकारी गराएको छैन । यसले दुई निकायबीच विवाद बढदै गएको देखिन्छ ।

ऊर्जा मन्त्रालयसँग पाँच सय मेगावाटभन्दा माथिका जलविद्युत् आयोजनाको फाइल मागेको लामो समय हुँदा पनि अहिलेसम्म कुनै जानकारी नआएको लगानी बोर्डका प्रवक्ता उत्तमभक्त वाग्लेले आइतबार बताए । ‘अहिलेसम्म ऊर्जा मन्त्रालयबाट कुनै लिखित जवाफ आएको छैन,’ उनले भने, ‘१५ दिनभित्र पाँच सय मेगावाटभन्दा माथिका आयोजना जे जस्तो अवस्थामा छन् तिनीहरूको यथार्थ विवरण गत चैत १ गते मागेका थियौं । तर, अहिलेसम्म ऊर्जा मन्त्रालयबाट लिखित जवाफ आएको छैन ।’

गत फागुन २५ गते प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा बसेको २९औं सञ्चालक समिति बैठकले पाँच सय मेगावाटभन्दा ठूला आयोजना पहिचान, छनोट, अध्ययन तथा नियमनको अधिकार बोर्डलाई दिएको भन्दै ऊर्जा मन्त्रालयसँग भएको फाइल १५ दिनभित्र बुझाउन निर्देशन दिएको थियो । बोर्ड बैठकले ‘लगानी बोर्ड ऐनको दफा ९ बमोजिम पाँच सय मेगावाट वा सोभन्दा माथिका जलविद्युत् आयोजना कार्यान्वयन लगानी बोर्डको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने भएकाले त्यस्ता आयोजनाको पहिचान, स्क्रिनिङ गरी आयोजना प्रोफाइल तयार गर्न लगानी बोर्डको कार्यलयलाई निर्देशन दिने’ निर्णय गरेको थियो ।

लगानी बोर्ड ऐन-२०६८ मा भएको व्यवस्था विपरीत बोर्डले पाँच सय मेगावाटभन्दा ठूला जलविद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र जारी गर्ने अधिकारसमेत आफूसँग रहेको भन्दै जलस्रोत तथा ऊर्जा मन्त्रालयलाई पत्राचार गरेपछि ऊर्जा र बोर्डबीचको विवाद चुलिएको हो । ऊर्जा मन्त्रालय र विद्युत् विकास विभागले आफू मातहत निर्माणाधीन अवस्थाका पाँच सय मेगावाटभन्दा कम क्षमताका करिब डेढ सय आयोजनाको अध्ययन गर्न नसकेको आरोप बोर्डले लगाएको छ ।

‘मन्त्रालय र विभागले आफ्नो मातहतका आयोजना निर्माणमा तदारुकता देखाउन नसकेको अवस्थामा पाँच सय मेगावाट क्षमताभन्दा माथिका आयोजना ओगटेर बस्न हुँदैन,’ बोर्डका ती उच्च अधिकारीले भने, ‘ऊर्जा मन्त्रालय र त्यस मातहतका कार्यालयले पाँच सय मेगावाट क्षमताको आयोजना छिटो छरितो निर्माण गरेमात्र पुग्छ ।’ १४ मेगावाट क्षमताको कुलेखानी तेस्रो आयोजना निर्माण गर्न थालेको एक दशकभन्दा बढी भएको छ । तर, उक्त आयोजना निर्माण गर्न नसकिरहेको अवस्थामा पुनः अन्य ठूला आयोजना पनि ‘होल्ड’ गरेर बस्नुको कुनै तुक नहुने बोर्डका ती उच्च अधिकारीको तर्क छ ।

ऊर्जा मन्त्रालय र बोर्डबीच आयोजना तानातान विवादले निर्माणमा जान लागेका आयोजना पनि प्रभावित हुने अनुमान ऊर्जाविदहरूले गरेका छन् । बोर्डको निर्णयले कर्मचारी सञ्चय कोषका सञ्चयकर्ताको लगानीमा निर्माण

गर्न लागिएको ६ सय ८८ मेगावाटको बेतन कर्णाली, विद्युत् उत्पादन कम्पनीले निर्माण गर्न लागि रहेको ६ सय १७ मेगावाटको भेरी-१ लगायत जलविद्युत् आयोजनाको काम प्रभावित हुने देखिएको छ।

बोर्ड आफैँले सहजीकरण गर्न लगेका पाँच सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका ठूला जलविद्युत् आयोजना निर्माण हुन नसकेको आरोप ऊर्जा मन्त्रालयले लगाउँदै आएको छ । ‘एक-दुईवटा सिमेन्ट आयोजनाबाहेक बोर्डमातहत रहेका चार जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न सहजीकरण समेत गर्न सकेको छैन,’ ऊर्जा मन्त्रालयका एक उच्च अधिकारीले भने, ‘नौ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली, नौ सय मेगावाटको अरुण तेस्रो, सात सय ५० मेगावाटको पश्चिम सेती र ६ सय मेगावाटको माथिल्लो मस्याङ्दी आयोजना अघि बढ्न सकेको छैन ।’

बोर्ड स्थापनाको सात वर्षसम्म देखिने गरी कुनै विशेष काम गर्न नसकेको आरोप ऊर्जा मन्त्रालयले लगाएको छ । पुनः बोर्डले पाँच सय मेगावाटभन्दा माथिका आयोजना आफूमातहत मागेसँगै उसको क्षमतामाथि अहिले प्रश्न उब्जिएको छ ।

ठूला आयोजना कार्यान्वयनका लागि बोर्डसँग जनशक्तिसमेत छैन । अहिले बोर्डमा ऊर्जा मन्त्रालयबाट गएका एकजना मात्रै प्राविधिक सहसचिव छन् । अरु सबै विदेशी संस्थाले खटाएका परामर्शदाता छन् ।

जनशक्ति ऊर्जा मन्त्रालय, नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट जनशक्ति ल्याएर भए पनि आयोजना निर्माण गर्न सकिने बोर्डका एक उच्च अधिकारीले बताए । ‘जनशक्ति ल्याएर पनि आयोजना निर्माण गर्न सकिन्छ,’ उनले भने, ‘जनशक्ति छैन भनेर बोर्डले काम गर्न सक्दैन भन्नुमा कुनै तुक छैन ।’ विद्युत् ऐन-२०४९ले भने जलविद्युत् आयोजनाको लाइसेन्स जारी गर्ने अधिकार ऊर्जा मन्त्रालयलाई दिएको छ । तर, ऐनमै नभएको कुरामा जिद्दी गरेर लगानी बोर्ड ऊर्जा क्षेत्रलाई अस्थिर र अराजक बनाउनेतर्फ लागेको ऊर्जा क्षेत्रका जानकार बताउँछन् ।

कानुन मन्त्रालयले यसअघि नै लाइसेन्स जारी गर्ने अधिकार लगानी बोर्डलाई नरहेको प्रस्ट पारिसकेको थियो । ‘लगानी बोर्ड ऐनमा सर्वेक्षण अनुमतिपत्र जारी गर्ने सम्बन्धमा कुनै व्यवस्था नगरिएको, तत्सम्बन्धमा विद्युत् ऐनमा स्पष्ट व्यवस्था गरिएको र सर्वेक्षणपछि मात्र आयोजनाको क्षमता यकिन भई लगानी प्रयोजनको लागि परियोजनाले स्वरूप लिन सक्ने र सो चरणमा लगानीको आवश्यकता परिपूर्तिको लागि लगानी बोर्डको क्षेत्रभित्र प्रवेश गर्न सक्ने हुँदा त्यस्तो अनुमतिपत्र जारी गर्ने अधिकार लगानी बोर्डलाई हुने भनी भन्न मिल्ने देखिएन’ कानुन मन्त्रालयले प्रस्ट रुपमा भनेको छ । ‘आफ्नो अधिकारको काम नगर्ने तर अरुको क्षेत्राधिकार हस्तक्षेप गर्न खोजेका कारण लगानी बोर्ड औचित्यहीन बन्दै गएको छ,’ ऊर्जाका एक उच्च अधिकारीले भने, ‘जुन उद्देश्य र मर्मका साथ बोर्ड गठन गरियो, त्यस अनुसार काम हुन सकेको छैन ।’

श्रोत: नागरीक, २०७४/०२/११

प्रसारण लाइन निर्माणबारे ऊर्जामन्त्री-अमेरिकी राजदूत छलफल

ऊर्जा, सिँचाइ तथा जलस्रोतमन्त्री वर्षमान पुन र नेपालका लागि अमेरिकी राजदूत अलाइना बी टेप्लिजबीच भेटवार्ता भएको छ । सिंहदरबारस्थित ऊर्जा मन्त्रालयमा बिहीबार भएको भेटवार्तामा द्विपक्षीय हित र चासोका विषयमा छलफल भएको छ।

मन्त्री पुनसँगको भेटमा अमेरिकी राजदूतले ऊर्जा र सिँचाइको क्षेत्रमा सहकार्य गर्न अमेरिका इच्छुक रहेको बताइन् । भेटमा अमेरिकाले एमसिसी नेपाल कमप्याक्टमार्फत नेपालको विकास र ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी गर्ने विषयमा छलफल भएको मन्त्री पुनका प्रेस संयोजक रोशन खड्काले जानकारी दिए । भेटमा एमसिसी कमप्याक्टका एसिया मामिला हेर्ने डेपुटी भाइस चेयरम्यान जोनाथन ब्रुक्स समेत सहभागी थिए । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका नेता समेत रहेका मन्त्री पुनले अमेरिकाको सहयोगमा सञ्चालित एमसिसीसँग सम्बन्धित कार्यक्रम समयभित्र पूरा गर्ने तयारी ऊर्जा मन्त्रालयले गरेको बताए । उनले त्यसका लागि सरकारको तर्फबाट कुनै समस्या नपर्ने धारणा समेत राखे । ‘एमसिसी नेपाल कमप्याक्ट महत्वाकांक्षी कार्यक्रम हो । योभन्दा बढी महत्वाकांक्षी बुटवल-अतरिया प्रसारण लाइन बनाउने मन्त्रालयको योजना छ, त्यसैले हाम्रोतर्फबाट एमसिसीमार्फत हुने कार्यक्रममा कुनै कमी नहुने गरी काम गर्न तयार छौं,’ मन्त्री पुनले भने ।

उनले एमसिसीलाई नमुना परियोजनाको रूपमा विकास गरेर अघि बढाउने सरकारको तयारी रहेको जानकारी समेत दिए । नेपालमा राजनीतिक संक्रमणको चरण पार भइसकेको भन्दै मन्त्री पुनले अमेरिकी लगानीकर्तालाई नेपालको ऊर्जा क्षेत्रमा लगानीको लागि वातावरण बनाइदिन आग्रह गरे । मन्त्री पुनले एमसिसी परियोजना सुरु भएको पाँच वर्षभित्र निर्माण भइसक्नुपर्ने प्रावधानबारे आफू जानकार रहेको भन्दै पूर्वतयारीको काम पनि समयभित्र पूरा गर्न मन्त्रालयको तर्फबाट कुनै समस्या नहुने बताए । एमसिसी कमप्याक्टका एसिया मामिला हेर्ने डेपुटी भाइस चेयरम्यान ब्रुक्सले एमसिसी वैदेशिक लगानीको सूचकका रूपमा भएको बताए । उनले यसलाई संसदबाट अनुमोदन गर्न सके त्यसले परियोजना कार्यान्वयनमा सजिलो हुने धारणा समेत राखे । ‘पाँच वर्षभित्र यो परियोजना पूरा हुनेपर्ने हाम्रो नियम छ । त्यसका लागि तयारीको चरण अझै केही समय बाँकी रहेकाले त्यो अवधिभित्र सबै तयारी पूरा भयो भने परियोजना निर्माणमा सहयोग पुग्छ,’ उनले भने । एमसिसी नेपाल कमप्याक्ट परियोजनाअन्तर्गत अमेरिकाले नेपालको ऊर्जा र सडक निर्माणमा ५० अर्ब बराबरको रकम खर्च गर्ने यसअघि नै घोषणा गरिसकेको छ ।

एमसिसी कमप्याक्टअन्तर्गत अमेरिकाले प्रसारण लाइन निर्माणमा सहयोग गर्ने समझदारी भइसकेको छ । एमसिसीअन्तर्गत रातोमाटे-दमौली, दमौली-बुटवल, बुटवल-हेटौंडा र रातोमाटेदेखि लप्सीफेदीसम्म चार सय केभिएको प्रसारण लाइन निर्माण हुनेछ । त्यसैगरी, बुटवलदेखि सुनौलीसम्म अन्तर्देशीय प्रसारण लाइन समेत निर्माण गर्ने समझदारी भइसकेको छ ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/०२/११

पनौती विद्युत् गृहलाई केयुले शैक्षिक ग्राम बनाउने

काभ्रेको खोपासीमा रहेको २ दशमलव ४ मेगावाट जडित क्षमताको पनौती जलविद्युत् गृहलाई शैक्षिक ग्रामको रूपमा विकास गरिने भएको छ। नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र काठमाडौं विश्वविद्यालयबीच विद्युत् गृहलाई शैक्षिक र अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा प्रयोग तथा विकास गर्ने गरी समझदारीपत्र (एमओयू)मा हस्ताक्षर भएको छ।

धुलिखेलमा बिहीबार आयोजित कार्यक्रममा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र काठमाडौं विश्वविद्यालयका उपकूलपति प्राडा रामकण्ठ मकाजू श्रेष्ठले एमओयूमा हस्ताक्षर गर्नु भएको हो।

एमओयूको म्याद १० वर्षसम्म रहने छ। दुवैको सहमतिमा एमओयूको म्याद थप्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ। तीन महिनाको सूचना दिएर एमओयू खारेज गर्न सकिने छ।

एमओयू बिहीबारबाटै कार्यान्वयनमा आएको छ। प्राधिकरणलाई वित्तीय भार नपर्ने गरी विद्युत् गृहको सदृढीकरण, नयाँ संरचना निर्माणलगायतका सम्पूर्ण काम विश्वविद्यालयले गर्ने छ। विद्युत् गृहबाट अहिले उत्पादन भइरहेको ऊर्जा नघट्ने गरी विश्वविद्यालयले त्यस्ता संरचनाको प्रयोग गर्नेछ। विद्युत् गृहबाट गत वर्ष २६ लाख ३० हजार युनिट विद्युत् उत्पादन भएको थियो। विद्युत् गृहको सञ्चालन भने प्राधिकरणले नै गर्नेछ।

विश्वविद्यालयले सिभिल, मेकानिकल, इलेक्ट्रिकल जलविद्युत्लगायतका इन्जिनियरिङ विषयमा स्नातक, स्नातकोत्तर, विद्यावारिधि जस्ता शैक्षिक कार्यक्रम तथा तालिम सञ्चालनका लागि विद्युत् गृहको स्वामित्वमा रहेका संरचना र जग्गाको प्रयोग गर्नेछ। विद्युत् गृहका टर्वाइन, जेनेरेटर, नहरलगायतका संरचनाको सुदृढीकरण विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा गर्ने व्यवस्था एमओयूमा गरिएको छ।

प्राधिकरण र विश्वविद्यालयले ज्ञान तथा सीप साटासाट गर्न संयुक्तरुमा तालिम, सम्मेलन, कार्यशाला, शैक्षिकलगायतका कार्यक्रम सञ्चालनबाट नाफा प्राप्त भएमा त्यसको १० प्रतिशत प्राधिकरणले पाउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा विद्युत् गृहको क्षमता स्तरोन्नती गर्ने, अहिले त्यहाँ रहेका संरचनाको सुदृढीकरण तथा नयाँ बनाउनेलगायतका काम गर्ने जानकारी दिनुभयो।

‘सुखखायामको ऊर्जा बढाउन विद्युत् गृहभन्दा तल रहेको सोलान्दुलगायतका खोलाखोल्सीको पानी पम्प गर्नेलगायतका सम्भावना विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा खोजी गरी आवश्यक संरचना निर्माण गर्ने छ,’ उहाँले भन्नुभयो–‘प्राधिकरणलाई आतिरिक्त वित्तीय दायित्व सिर्जना नहुने गरी विश्वविद्यालयले विद्युत् गृहलाई जलविद्युत्, वायु र सौर्य ऊर्जाको हाइब्रिड हबको रूपमा विकास गर्ने छ।’

कार्यक्रममा उपकूलपति प्राडा रामकण्ठ मकाजू श्रेष्ठले विद्युत् गृहलाई विश्वविद्यालयले ज्ञान र सीप आर्जन गर्ने थलोको रूपमा विकास गर्ने प्रतिबद्धता जनाउनुभयो। 'विद्युत् गृहलाई सुधार गर्न गर्नुपर्ने काम धेरै छन्, दुई वर्षभित्रै सबै काम सकी विद्युत् गृहलाई सिकाईका लागि उत्कृष्ट थलोको रूपमा विकास गर्ने छौं,' उहाँले भन्नभयो- 'विद्युत् गृहलाई इन्जिनियरिङ अध्ययनका लागि शैक्षिक ग्राम बनाउने छौं।' प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले विद्युत् सेवा प्रदायक र विश्वविद्यालयबीच विद्युत् गृह शैक्षिक प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्ने गरी एमओयू हुनु सुनौलो अवसर भएको बताउनुभयो। प्राधिकरणले फर्पिङ, सुन्दरीजल जस्ता ऐतिहासिक विद्युत् गृह विश्वविद्यालयलाई शैक्षिक प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न दिने तयारी गरेको छ। नेपालको पहिलो विद्युत् गृह फर्पिङलाई त्रिभुवन विश्वविद्यालयलाई दिने तयारी भइरहेको प्राधिकरणले जनाएको छ। सरकार र तत्कालीन सोभियत संघको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा पनौती विद्युत् गृहको निर्माण भएको थियो। विद्युत् गृह ३१ असार २०२२ बाट सञ्चालनमा आएको थियो।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/०२/११

पनौती विद्युत् गृहलाई विकास गरिने

काभ्रेको खोपासीमा रहेको २.४ मेगावाट जडित क्षमताको पनौती जलविद्युत् गृहलाई शैक्षिक ग्रामका रूपमा विकास गरिने भएको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र काठमाडौं विश्वविद्यालयबीच विद्युत् गृहलाई शैक्षिक र अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा प्रयोग तथा विकास गर्ने गरी समझदारीपत्र (एमओयू)मा हस्ताक्षर भएको छ ।

धुलिखेलमा बिहीबार आयोजित कार्यक्रममा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र काठमाडौं विश्वविद्यालयका उपकुलपति प्राडा. रामकण्ठ मकाजु श्रेष्ठले एमओयूमा हस्ताक्षर गरेका हुन् । एमओयूको म्याद १० वर्षसम्म रहनेछ । दुवैको सहमतिमा एमओयूको म्याद थप्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ । तीन महिनाको सूचना दिएर एमओयू खारेज गर्न सकिनेछ । एमओयू बिहीबारबाटै कार्यान्वयनमा आएको छ ।

प्राधिकरणलाई वित्तीय भार नपर्ने गरी विद्युत् गृहको सट्टीकरण, नयाँ संरचना निर्माणलगायतका सम्पूर्ण काम विश्वविद्यालयले गर्नेछ । विद्युत् गृहबाट अहिले उत्पादन भइरहेको ऊर्जा नघट्ने गरी विश्वविद्यालयले त्यस्ता संरचनाको प्रयोग गर्नेछ । विद्युत् गृहबाट गत वर्ष २६ लाख ३० हजार युनिट विद्युत् उत्पादन भएको थियो । विद्युत् गृहको सञ्चालन भने प्राधिकरणले नै गर्नेछ ।

विश्वविद्यालयले सिभिल, मेकानिकल, इलेक्ट्रिकल जलविद्युत्लगायतका इन्जिनियरिङ विषयमा स्नातक, स्नातकोत्तर, विद्यावारिधिजस्ता शैक्षिक कार्यक्रम तथा तालिम सञ्चालनका लागि विद्युत् गृहको स्वामित्वमा रहेका संरचना र जग्गाको प्रयोग गर्नेछ । विद्युत् गृहका टर्बाइन, जेनेरेटर, नहरलगायतका संरचनाको सुदृढीकरण विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा गर्ने व्यवस्था एमओयूमा गरिएको छ ।

प्राधिकरण र विश्वविद्यालयले ज्ञान तथा सीप साटासाट गर्न संयुक्त रूपमा तालिम, सम्मेलन, कार्यशाला, शैक्षिकलगायतका कार्यक्रम सञ्चालनबाट नाफा प्राप्त भएमा त्यसको १० प्रतिशत प्राधिकरणले पाउने व्यवस्था गरिएको छ ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा विद्युत् गृहको क्षमता स्तरोन्नति गर्ने, अहिले त्यहाँ रहेका संरचनाको सुदृढीकरण तथा नयाँ बनाउनेलगायतका काम गर्ने जानकारी दिए । यसबाट प्राधिकरणको सम्पत्तिको संरक्षण र सदुपयोग हुने उनले बताए ।

‘शुक्खायामको ऊर्जा बढाउन विद्युत् गृहभन्दा तल रहेको सोलान्दुलगायतका खोलाखोल्सीको पानी पम्प गर्नेलगायतका सम्भावना विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा खोजी गरी आवश्यक संरचना निर्माण गर्नेछ,’ उनले भने, ‘प्राधिकरणलाई आतिरिक्त वित्तीय दायित्व सिर्जना नहुने गरी विश्वविद्यालयले विद्युत् गृहलाई जलविद्युत्, वायु र सौर्य ऊर्जाको हाइब्रिड हबका रूपमा विकास गर्नेछ ।’

कार्यक्रममा उपकुलपति प्राडा. रामकण्ठ मकाजु श्रेष्ठले विद्युत् गृहलाई विश्वविद्यालयले ज्ञान र सीप आर्जन गर्ने थलोका रूपमा विकास गर्ने प्रतिबद्धता जनाए । ‘विद्युत् गृहलाई सुधार गर्न गर्नुपर्ने काम धेरै छन्, दुई वर्षभित्रै सबै काम सकी विद्युत् गृहलाई सिकाइका लागि उत्कृष्ट थलोका रूपमा विकास गर्ने छौं,’ उनले भने, ‘विद्युत् गृहलाई इन्जिनियरिङ अध्ययनका लागि शैक्षिक ग्राम बनाउनेछौं ।’

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७४/०२/११

१७ वर्षमा बल्ल प्रसारण लाइन

खोटाङको बुइपा हुँदै ओखलढुंगा सदरमुकाम जोड्ने ३३ केभी विद्युत् प्रसारण लाइन १७ वर्षपछि सम्पन्न भएको छ। विवाद र आयोजनाको ढिलासुस्तीका कारण २०५७ सालमा सुरु भएको आयोजना सम्पन्न हुन १७ वर्ष लागेको हो।

आयोजना सम्पन्न भएपछि अहिले ओखलढुंगाको मोलुंग खोलाबाट उत्पादित विद्युत् केन्द्रीय आयोजनामा जोडिएको छ भने सदरमुकाम र आसपासमा विद्युत् विस्तार सुरु भएको छ।

२४ करोड लागतमा आयोजन सम्पन्न गरिएको प्रमुख चन्दवीर खड्काले जानकारी दिए। उनले विभिन्न स्थानमा आएका अवरोध र पहिले थालेर अलपत्र छोडिएको पूरा गर्नुपर्ने आयोजना भएकाले काम सम्पन्न गर्न समय लागेको बताए। 'हामीले काम त गत पुसमै सम्पन्न गरेका हौं, अहिले विद्युत् प्रसारण सुरु भएको छ', खड्काले भने।

केन्द्रीय विद्युत् प्रसारण लाइन ओखलढुंगा जोड्ने आयोजना सम्पन्न भएपछि ओखलढुंगामा विद्युत् नियमित भएको छ। आयोजनाको पर्खाइमा बसेका ओखलढुंगाका नागरिकलाई केन्द्रीय विद्युत् प्रसारण अयोजनाको बिजुली बाल्न १६ वर्ष कुर्नु पऱ्यो। आयोजनाको लापरवाहीले बुइपा-ओखलढुंगा खण्डमा पोल गाडिएको १५ वर्षसम्म तार टाँगिएको थिएन। चौतर्फी दबाबपछि दुई वर्षदेखि आयोजनाको कामले गति लिएको थियो। उदयपुरको जलजलेदेखि खोटाङको बुइपासम्मको प्रसारण लाइनमा सुधार र बुइपा सवस्टेसन चार्जको काम सकिएपछि ओखलढुंगातर्फको कामले तीव्रता पाएको हो। ओखलढुंगा खण्डमा सदरमुकाम ओखलढुंगामा विद्युत् वितरणका लागि सव स्टेसन समेत निर्माण गर्नु पर्ने भएकाले समयमा सव स्टेसनको काम नहुँदा आयोजना प्रभावित बनेको थियो।

सवस्टेसन बनेपछि प्रसारण लाइन स्टेसनमा जोडेर अन्यत्र विद्युत् वितरण गरिएको छ। सिद्धिचरण नगरपालिकालगायत अधिकांश आयोजना प्रभावित क्षेत्रमा विद्युतीकरणको काम सुरु भएको छ। चिसंखुगढी र मोलुंग गाउँपालिकाका वडास्तरमै विद्युत् विस्तारका योजना बनाइएका छन्।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०२/११

पश्चिम सेती निर्माणका दुई विकल्प प्रस्ताव

श्री गर्जेजको सम्झौता खारेज गरी आफैले बनाउने

कम क्षमतामा बनाउन स्वीकृति दिने

पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना निर्माणको सुझाव दिन गठित समितिले दुई विकल्प तयार पारेको छ । समितिले ७ सय ५० मेगावाट क्षमताको यो आयोजना निर्माणको जिम्मा पाएको चिनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजलाई दिएको सम्झौता खारेज गरी स्वदेशी लगानीमै बनाउने वा श्री गर्जेजलाई कम क्षमतामा बनाउन स्वीकृति दिने दुई विकल्प तयार पारेको हो । 'श्री गर्जेजसँगको अहिलेको समझदारी अन्त्य गर्दै स्वदेशी लगानीमा बनाउने र उसले भनेको क्षमतामा निर्माण गर्न स्वीकृति दिने विकल्प छलफल गरेका छौं,' समितिका एक सदस्यले भने, 'बोर्डको आगामी बैठकमा यो प्रतिवेदन पेस गर्दै छ ।' आयोजना निर्माणमा प्रदेश ७ सरकारलाई पनि संलग्न गराउनुपर्ने सुझाव पनि प्रतिवेदनमा समेटिएको ती सदस्यले जानकारी दिए ।

श्री गर्जेजले यसअघि पनि ७ सय ५० मेगावाट क्षमतामा पश्चिम सेती आयोजना बनाउँदा लागत महँगो पर्ने भन्दै ६ सय मेगावाट क्षमतामा बनाउने प्रस्ताव गरेको थियो । तर, तत्कालीन ऊर्जामन्त्री जनार्दन शर्माले यसलाई अस्वीकार गर्दै पूरा क्षमतामा बनाउनुपर्ने सर्त राखेका थिए । समितिले यो प्रस्ताव लगानी बोर्डको आगामी बैठकमा राख्ने तयारी गरेको छ । फागुन २५ मा बसेको लगानी बोर्डको २९ औं बैठकले समिति गठन गर्ने निर्णय गरेको थियो । लगानी बोर्डको बैठकमा प्रतिवेदन पेस गरेपछि बोर्ड बैठकले यसबारे थप निर्णय गर्ने समितिका एक सदस्यले जानकारी दिए ।

तत्कालीन मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका सचिव महेन्द्रमान गुरुङको अध्यक्षतामा गठित समितिमा लगानी बोर्ड, विद्युत् प्राधिकरण, ऊर्जा मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय र पश्चिम सेती सरोकार मञ्चका प्रतिनिधि सदस्य छन् । समितिलाई एक महिनाभित्र अध्ययन प्रतिवेदन बुझाउन समय अवधि दिइएको थियो । आयोजना निर्माणको जिम्मा पाएको चिनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजले विभिन्न सर्त राख्दै ७५० मेगावाट क्षमताको आयोजना अघि बढाउन नसकिने अडान राख्दै आएको छ । चिनियाँ श्री गर्जेजको सहायक कम्पनी सीडब्लूई इन्भेस्टमेन्ट कर्पोरसन र लगानी बोर्डबीच २०६८ सालमै आयोजना निर्माणका लागि समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको थियो । श्री गर्जेजले र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले आयोजना संयुक्त लगानीमा बनाउने समझदारीसमेत गरिसकेका छन् । आयोजनामा श्री गर्जेजको ७५ प्रतिशत र २५ प्रतिशत प्राधिकरणको सेयर हुने उल्लेख छ । दुवैको लगानीमा संयुक्त कम्पनी स्थापना गरी आयोजना अघि बढाउने समझदारी भएको हो ।

विद्युत् आयोजना अघि बढाउन श्री गर्जेज विद्युत् खरिद दर बढाउनुपर्ने, १० वर्षभन्दा बढी समय डलरको भाउमा विद्युत् बिक्री सुविधा हुनुपर्ने, १७ प्रतिशत नाफा निश्चित गरिदिनुपर्ने, आयोजनाको लागि आफूले अहिलेसम्म गरेको लगानी पुँजीकरण गर्नुपर्ने माग गरिरहेको छ ।

विद्युत् प्राधिकरणले जलाशययुक्त आयोजनाको विद्युत् हिउँदमा १२ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षामा ७ रुपैयाँ १० पैसामा किन्ने दर निर्धारण गरेको छ । यो मूल्यमा विद्युत् बिक्री गर्दा आयोजना नाफामा नजाने निष्कर्ष थ्री गर्जेजको छ ।

विद्युत् खरिदको वर्तमान निर्देशिकाअनुसार जलविद्युत् आयोजनाले विदेशी लगानी नतिरुन्जेल वा १० वर्षसम्म जुन चाँडै हुन्छ त्यही बेलासम्म मात्रै डलरको भाउमा विद्युत् खरिद गर्न मिल्ने व्यवस्था छ । यही विवादका कारण वर्षौंदेखि चर्चामा रहेको पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना अघि बढाउन सकेको छैन । ऊर्जा मन्त्री पुनले २५ वैशाखमा भावी योजना समेटेर जारी गरेको श्वेतपत्रमा समेत पश्चिम सेतीलाई प्रदेश नम्बर ७ को मेगा आयोजनाका रूपमा उल्लेख गरिएको छ । बैतडी, बझाङ र डडेल्धुरा र डोटी जिल्लालाई छुने आयोजनाले वार्षिक २ अर्ब ८० करोड यूनिट विद्युत् उत्पादन गर्ने अनुमान छ । आयोजनाका लागि १ खर्ब ८० अर्ब लाग्ने अनुमान छ ।

आयोजना निर्माणका लागि सरकारले २०५४ मा अस्ट्रेलियाली कम्पनी स्मेकलाई स्वीकृति दिएको थियो । तर, पटकपटक म्याद थप्दा पनि कम्पनीले आर्थिक स्रोत जुटाउन नसकेपछि २०६८ साउनमा सम्झौता खारेज भएको हो । सोही वर्ष आयोजना निर्माणको जिम्मा थ्री गर्जेजलाई दिने निर्णय भएको हो । थ्री गर्जेजले २०६८ मा गरेको सम्झौतामा आयोजना सन् २०१४ देखि निर्माण सुरु गरी २०१९ को डिसेम्बरमा निर्माण गरिसक्ने उल्लेख छ । तर, प्राधिकरणसँग ६ महिनाअघि भएको संयुक्त लगानी सम्झौतामा आयोजनाको निर्माण अवधिबारे उल्लेख छैन ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/०२/११

पनौती जलविद्युत् अब अनुसन्धान केन्द्र

भीम गौतम

जीर्ण अवस्थामा पुगेको काभ्रेको पनौतीस्थित खोपासीमा रहेको नेपालकै तेस्रो जलविद्युत् आयोजना अब अनुसन्धान केन्द्र बनेको छ । पुराना उपकरण तथा उचित मर्मतसम्भार गर्न नसक्दा जीर्ण अवस्थामा पुगेको फर्पिङ र सुन्दरीजलपछिको तेस्रो २.४ मेगावाटको पनौती जलविद्युत् केन्द्रलाई अनुसन्धान केन्द्र बनेको हो । २०१७ सालदेखि निर्माण सुरु भएर २०२२ सालदेखि सञ्चालनमा आएको केन्द्र तत्कालीन सोभियत संघको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा निर्माण भएको हो भने २०२२ सालमा स्व. राजा महेन्द्रले उक्त आयोजनाको उद्घाटन गरेका थिए । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण र सञ्चालन गर्दै आएको सो केन्द्रलाई अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा प्रयोग तथा विकास गर्ने गरी काठमाडौं विश्वविद्यालयसँग समझदारी पत्र (एमओयू)मा हस्ताक्षर भएर बिहीबारदेखि कार्यान्वयनमा आएको छ ।

धुलिखेलमा बिहीबार आयोजित कार्यक्रममा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र काठमाडौं विश्वविद्यालयका उपकुलपति प्रा.डा. रामकण्ठ मकाजू श्रेष्ठले एमओयूमा हस्ताक्षर गरे । विद्युत् गृहको सञ्चालन भने प्राधिकरणले नै गर्ने छ । बेलाबेलामा उत्पादन समेत बन्द भएर जलविद्युत्को एउटा इतिहास अन्त्य हुने चिन्ता भइरहेको बेला अनुसन्धान केन्द्र र यसको मर्मतसम्भारसहित संरक्षणको समझदारीले स्थानीयवासीसमेत खुसी भएका छन् ।

१० वर्षसम्म कायम रहने समझदारीअनुसार प्राधिकरणलाई वित्तीय भार नपर्ने गरी विद्युत्गृहको सद्दृढीकरण, नयाँ संरचना निर्माण लगायतका सम्पूर्ण काम विश्वविद्यालयले गर्ने छ । विद्युत्गृहबाट अहिले उत्पादन भइरहेको ऊर्जा नघट्ने गरी विश्वविद्यालयले त्यस्ता संरचनाको प्रयोग गर्ने समझदारीमा उल्लेख छ । हाल जलविद्युत् केन्द्रमा रहेका अधिकांश उपकरणहरू ५० वर्षभन्दा बढी पुराना छन् भने उत्पादन पनि ८ सय किलोवाटभन्दा कम हुँदै आएको छ ।

विश्वविद्यालयले सिभिल, मेकानिकल, इलेक्ट्रिकल, वातावरण, जलविद्युत्लगायतका इन्जिनियरिङ विषयमा स्नातक, स्नातकोत्तर, विद्यावारिधि अध्ययन गरिरहेका विद्यार्थीहरूलाई जलविद्युत् केन्द्रमै कक्षाहरू निर्माण गरेर अनुसन्धान अघि बढाउने विश्वविद्यालय स्कूल अफ इन्जिनियरिङका डीन डा. डम्बरबहादुर नेपालीले जानकारी दिए । “पनौती जलविद्युत् केन्द्रको संरचना र जग्गामा आवश्यकताअनुसार थप संरचनाहरू बनाएर जेनेरेट र टर्बाइन परीक्षण, विभिन्न प्रदर्शन, वातावरण पक्षको अध्ययन, संरचनाहरूको पुर्ननिर्माण लगायतका व्यवहारिक कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने गरी अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा विकसित गर्ने समझदारी भएको छ,” उनले भने, “जलविद्युत् उत्पादनको काम प्राधिकरणले गर्छ भने अनुसन्धानका काम विश्वविद्यालयका विद्यार्थीहरू लगेर गर्छौं ।”

प्राधिकरण र विश्वविद्यालयले ज्ञान तथा सीप साटासाट गर्न संयुक्तरुमा तालिम, सम्मेलन, कार्यशाला, शैक्षिक लगायतका कार्यक्रम सञ्चालनबाट नाफा प्राप्त भएमा त्यसको १० प्रतिशत प्राधिकरणले पाउने व्यवस्था गरिएको छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा विद्युत् गृहको क्षमता स्तरोन्नति गर्ने, अहिले त्यहाँ रहेका संरचनाको सुदृढीकरण तथा नयाँ बनाउने लगायतका काम गर्ने जानकारी दिए । “यसबाट प्राधिकरणको सम्पतिको संरक्षण र सदुपयोग समेत हुनेछ, सुकखायामको ऊर्जा बढाउन विद्युत् गृहभन्दा तल रहेको

सोलान्दुलगायतका खोलाखोल्सीको पानी पम्प गर्ने लगायतका सम्भावना विश्वविद्यालयले आफ्नै खर्चमा खोजी गरी आवश्यक संरचना निर्माण गर्ने छ," उनले भने । प्राधिकरणलाई आतिरिक्त वित्तीय दायित्व सिर्जना नहुने गरी विश्वविद्यालयले विद्युत् गृहलाई जलविद्युत्, वायु र सौर्य ऊर्जाको हाइब्रिड हबको रूपमा विकास गर्नेछ । विश्वविद्यालयका उपकुलपति श्रेष्ठले विद्युत्गृहलाई विश्वविद्यालयले ज्ञान र सीप आर्जन गर्ने थलोको रूपमा विकास गर्ने बताए । "विद्युत्गृहलाई सुधार गर्न गर्नु पर्ने काम धेरै छन्, दुई वर्षभित्रै सबै काम सकी विद्युत्गृहलाई सिकाईका लागि उत्कृष्ट थलोको रूपमा विकास गर्ने छौं," उनले भने, "विद्युत् गृहलाई इन्जिनियरिङ अध्ययनका लागि शैक्षिक ग्राम बनाउने छौं ।" प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले विद्युत् सेवा प्रदायक र विश्वविद्यालयबीच विद्युत् गृह शैक्षिक प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्ने गरी एमओयू हुनु सुनौलो अवसर भएको बताए । विश्वविद्यालयका उपकुलपति श्रेष्ठले विद्युत्गृहलाई विश्वविद्यालयले ज्ञान र सीप आर्जन गर्ने थलोको रूपमा विकास गर्ने बताए । "विद्युत्गृहलाई सुधार गर्न गर्नु पर्ने काम धेरै छन्, दुई वर्षभित्रै सबै काम सकी विद्युत्गृहलाई सिकाईका लागि उत्कृष्ट थलोको रूपमा विकास गर्ने छौं," उनले भने, "विद्युत् गृहलाई इन्जिनियरिङ अध्ययनका लागि शैक्षिक ग्राम बनाउने छौं ।" प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले विद्युत् सेवा प्रदायक र विश्वविद्यालयबीच विद्युत् गृह शैक्षिक प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्ने गरी एमओयू हुनु सुनौलो अवसर भएको बताए । प्राधिकरणले फर्पिङ, सुन्दरीजल जस्ता ऐतिहासिक विद्युत्गृह विश्वविद्यालयलाई शैक्षिक प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न दिने तयारी गरेको छ । नेपालको पहिलो विद्युत् गृह फर्पिङलाई त्रिभुवन विश्वविद्यालयलाई दिने तयारी भइरहेको प्राधिकरणले जनाएको छ ।